Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

19 НОЯБРЬ 1966 й. 1-йил чиқиши. ШАНБА № 121 БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

РЕСПУБЛИКАМИЗ «ОҚ ОЛТИН» ХИРМОНИ ТЎРТ МИЛЛИОН ТОННАДАН ОШИБ КЕТДИ. ПАХТАЧИЛИГИМИЗ ТАРИХИ ҲАЛИГА ҚАДАР БУНДАЙ МЎЛ ҲОСИЛНИ КЎРГАН ЭМАС. ТЎРТ МИЛЛИОН ТОННА ҲАҚИДА ЎЗБЕК ХАЛҚИ ОРЗУ ҚИЛАРДИ. БУГУНГИ КУНДА УНИНГ ОРЗУСИ УШАЛДИ. МАМЛАКАТ ЎЗБЕКИСТОННИНГ ТЎРТ МИЛЛИОН ТОННАДАН ЗИЁДРОҚ ПАХТАСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛИБ ОЛДИ.

19-20 НОЯБРЬ КУНЛАРИ ПАХТА БАЙРАМИ, ДЕБ ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН. БУ БАЙРАМ ТОШКЕНТДА ЗЎР ТАНТАНА БИЛАН БОШЛАНДИ. БАЙРАМ КУНЛАРИ МИРИШКОР ДЕҲҚОНЛАРИМИЗ ЎЗЛАРИНИНГ УЛКАН МУВАФФАҚИЯТЛАРИНИ ЭЛ-ЮРТ ОЛДИДА НАМОЙИШ ЭТАДИЛАР.

«Теримчилар», «Пахтакорлар» сериясидаги линогравюрадан.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг V пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг V пленуми 18 ноябрда ўз ишини давом эттирди.

Пленумда «Саноат ишлаб чиқариши самарадорлигини янада кўпайтириш ва хўжалик ислоҳотини амалга ошириш соҳасида республика партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида» Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Г. АНИСИМКИН доклад қилди.

Музокараларда Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари Ф. ШАМСУДДИНОВ, Самарқанд область партия комитетининг иккинчи секретари И. К. ТИТКОВ, Сурхондарё область партия комитетининг биринчи секретари Н. М. МУРОДОВ, Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари С. АСОМОВ, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг раиси Е. АЙТМУРОТОВ, Ўзбекистон ССР Енгил саноат министри Ф. Қ. ҚЎҚОНБОЕВ, Тошкент область партия комитетининг секретари К. Н. БЕКАЕВ, Хоразм область ижроия комитетининг раиси М. ХУДОЙБЕРГАНОВ ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Пленумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. РАШИДОВ нутқ сўзлади.

Пленум муҳокама қилинган масалалар юзасидан кенг қарор қабул қилди.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» САҲИФАЛАРИДА

● КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва Бутуниттифоқ касаба союзлари Марказий Совети СССР илмий техника жамиятлари Бутуниттифоқ Советини жамиятларнинг юз йиллиги билан қизғин қутлаб, табрик йўлладилар.

● Фан ва техника соҳасидаги Ленин мукофотлари ва СССР Давлат мукофотлари комитети 1967 йилги СССР Давлат мукофотларини олиш учун тақдим этиладиган ишларни қабул қилмоқда.

● Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми В. И. Ленин номли ТошДУ сиёсий иқтисод кафедрасининг мудири **В. Н. Маленинни**, университет зоология кафедрасининг мудири **Т. З. Зохидовни**, Тошкент Халқ хўжалиги институти сиёсий иқтисод кафедрасининг мудири **О. Аминовларни** кўп йиллик самарали илмий педагогик фаолиятлари, юқори малакали кадрлар тайёрлаганликлари ва тарбиялаганликлари учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотлади.

ОЛИМЛАРГА, МАШИНАСОЗЛАРГА ОФАРИН!

Ишчи билан деҳқоннинг нақадар дўст, нақадар иноқ ва бир-бирига меҳрибон эканлигини ҳар қадамда сезиб, кўриб турибмиз. Илгари деҳқоннинг тинкасини кетмон қуритган эди.

Эндиликда техника пахтакорларнинг қайрилмас қаноти бўлиб қолди. Пахтачиликдаги ҳамма ишлар техника воситасида бажарилмоқда. Ҳатто энг сермеҳнат, машаққатли юмуш ҳисобланган пахта йиғим-терими ҳам машиналар гарданига юкланмоқда. Бу йилги 4 миллион тоннадан зиёдроқ пахтанинг 1 миллион 300 минг тоннадан зиёдроғи агрегатларда териб олинганлиги бунинг ёрқин далилидир.

Пахтачиликда машина синалган куч бўлиб қолмоқда. Давлат конструкторлик бюроси олимлар ҳамда машинасозлар билан ҳамкорликда тўрт қаторли «Ўзбекистон» машинасини барпо этдилар. Бу машинада ҳар куни 20 тонна ва ундан ҳам ошириб пахта териш мумкин. Мен Андижон область, Ленин районидаги Ильич номли колхознинг илгари Мамажон Далажонов раҳбарлик қилиб келган бригадаси даласида бу йил ана шу машина билан 411 тонна пахта тердим. Бир ўзим мавсумда энг илғор теримчилардан 150 кишининг ишини бажардим. Шу рақамларнинг ўзидан ҳам терим агрегатларининг девкор кучга эга эканлиги намоён бўлиб турибди.

Пахта байрами шодиёнали вазиятда нишонланаётган шу кунларда биз механизаторлар пахтакорлар учун ажойиб машиналар яратиб берган олимларга, конструкторларга, машинасозларга чин юракдан офарин деймиз, уларга чуқур миннатдорчилик изҳор этамиз.

Ҳафиз ПОЛВОНОВ.
Андижон область, Ленин районидаги Ильич номли колхоз.

«Пахта байрами». Рассом **К. Башаров.**

ПАХТА БАЙРАМИ ШОДИЁНАЛАРИ АВЖИДА

ИППОДРОМДА ХАЛҚ САЙИЛИ

Тошкент ипподроми халқ шодиёнасининг марказига айланди. Бугун ва эртага бу ерда жуда кўп мусобақалар, ўйин-кулги ва бошқа кўпгина тадбирлар бўлиб ўтади. Бугун Пахта байрами тантанали вазиятда очилди ва байрам қатнашчиларининг катта паради бўлиб ўтди. Шундан сўнг чавандозларимиз ўз маҳоратларини намойиш қилдилар. Тошкент шаҳри мукофоти учун 1600 метр масофага пойга ўтказилди.

«ҚИЗ ҚУВМОҚ»-НИ КЎРАЙ ДЕСАНГИЗ...

Пахта байрамининг дастлабки кунида ипподромда «Қиз қувмоқ» халқ мусобақалари бўлиб ўтди. Бу мусобақаларга республикамизнинг барча областлари, Қорақалпоғистон автоном республикаси ҳамда кўпгина шаҳарлардан келган моҳир чавандозлар иштирок этишди. «Қиз қувмоқ» мусобақаси байрамнинг иккинчи кунида ҳам ўтказилади. Ҳар бир областдан бу мусобақага вакиллар қатнашади. Улар орасида қашқадарёлик моҳир чавандозлардан Шаҳрисабз районидаги Калинин номли колхоз аъзоси Саодат Жавлиев, Чироқчи районидаги «Ленинград» колхозидан Бахтиёр Колчаев ва бошқалар бор.

Мусобақада Қорақалпоғистон АССР ҳамда республикамизнинг кўпгина областларидан келган чавандоз қизлар ҳам ўз маҳоратларини намойиш қилишади. «Қиз қувмоқ»ни кўраман десангиз, ипподромнинг махсус майдончасига ташриф буюринг.

ОЛТИН МЕДАЛЛИ ЧАВАНДОЗЛАР

Пахта байрами шодиёналарида энг яхши зотли чопқир отлари билан Тошкентга келган 200 дан ортиқ киши пойгаларда қатнашади. Улар орасида республика от спорти мусобақаларида биринчи ўринни эгаллаб, олтин медални олиш шарафига муяссар бўлган чавандозлар ҳам бор. Масалан, республика биринчилигини эгаллаган, Олтин юлдуз медали билан тақдирланиб, Пятигорск шаҳрида бўлиб ўтган Бутуниттифоқ от мусобақаларида энг юқори ўринларни олишга эришган Яккабоғ районидаги «Авангард» совхозининг ишчиси Эшмамат Эшбоев, шу совхоз ишчиси Абдураҳмон Саноқулов каби эпчил чавандозлар шулар жумласидандир.

«КЎПКАРИ» ВА «АҒДАРИШ»НИ КЎРИНГ

Пахта байрами Тошкентда икки кун давом этади. Шу кунлари ипподромда «Кўпкари» ҳамда «Ағдариш» мусобақалари бўлади. Бу мусобақаларга энг эпчил кишилар қатнашади. Шу мусобақаларда ғолиб чиққан кишиларга 40 та мукофот берилади. Командалараро биринчиликни эгаллаган коллективларга ҳам алоҳида мукофотлар ажратилди.

Ипподромда от спорти мусобақаларининг бошқа турлари бўйича ҳам мукофотлар белгиланди.

Булардан ташқари «СССР халқлари дўстлиги», «Тинчлик мукофоти», «Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик министрлигининг кубоги», «Қишлоқ хўжалик ходимлари куни мукофоти» бўйича ҳам мусобақалар ўтказилади. Мусобақа ғолиблари тегишли ташкилотларнинг тақдирномаларини оладилар.

СЎЛИМ ВОДИЙ НЕЪМАТЛАРИ

Тошкент шаҳрига, унинг бозорларига, ипподром тарафга оқиб келаётган юк автомашиналарининг кети узилмайди. Бу машиналар Пахта байрами куни шаҳарлик дўстларни хушнуд қилмоқ учун Фарғона водийсидан жуда кўп ноз-неъматлар юклаб келишди. Наманган олмаси, Қува анори, водийнинг тилингизда таъми қоладиган тилларанг узумлари, ҳамма-ҳаммаси сиз учун, шаҳарлик биродарлар!

ЮЗ ДЎКОНЛИ ЯРМАРКА

Ипподромда юз дўкондан иборат улкан ярмарка очилди. Ярмаркада хоҳлаган озиқ-овқат ва саноат молларингизни, бошқа буюмларни сотиб олишингиз мумкин. Ярмаркада Тошкент шаҳар савдо тармоқларидан ташқари Сирдарё, Самарқанд, Фарғона, Андижон ва бошқа область магазин ҳамда дўконлари савдо қилаётир.

Ярмарка эрталабдан кечгача ишлайди. Кўнглингиз тортган, дидингизга мос тушган нарсаларингизни харид қилгингиз келса, ярмаркадаги дўконларга марҳамат қилаверасиз.

МИРЗАЧЎЛ ҚОВУНИ

— Ўроқ ва болға — ҳамиша олға! — Бу, навқирон Сирдарё области меҳнаткашлари ва Тошкент шаҳар ишчиларининг жанговар шиори бўлиб қолмоқда. Тошкент шаҳар меҳнаткашлари пахта йиғим-терими қизғин тус олган дақиқаларда қўриқ ерлик биродорларига ёрдам қўлини чўздилар, етиштирилган мўл ҳосилни тезроқ саранжом-саришталаб олиш ишига ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшдилар. Бу ўзининг ажойиб самараларини кўрсатди. Сирдарё области ҳам катта пахта карвони билан бирга манзилга етиб келди.

Мана, бугун Пахта байрами тантанага айланиб кетган улуғ айёмда мирзачўлликлар шаҳарлик дўстларига жуда кўп совға-салом олиб келдилар. Элликдан ортиқ машинада энг яхши навли, ширин-шакар, қовунлар ва бошқа хилма-хил мева-чева келтирилди.

Мирзачўл ноз-неъматларидан баҳраманд бўлишни истасангиз, қовун сайилларига, мева дўконларига келаверасиз.

ТЎЙНИНГ ГУРУЧИ ШОЛИКОРЛАРДАН

Сирдарё районидаги «Сирдарё» шоликорлик совхози, Хоразм областидаги шоли етиштирувчи хўжаликлардан бир нечтаси ярмаркага жуда кўп миқдорда янги гуруч ҳосилини жўнатдилар. Улар буни Пахта байрами куни ўтказилаётган жуда катта тўйга армуғон этдилар. Агар сиз таъмли паловдан тановул қилмоқчи бўлсангиз, қирқ қулоқли қозонлар ёнига келаверасиз. Сизни очиқ чеҳра, табассум билан кутиб олишади.

ҲАММАМИЗНИНГ БАЙРАМИМИЗ

Пахта байрами — ҳаммамизнинг байрамимиз. Чунки деҳқонларимиз ишчилар синфи билан ҳамкорликда баракали меҳнат қилиб тўрт миллион тонналик осмонўпар хирмон бунёд этган эканлар, бунда ҳаммамизнинг ҳам улушимиз борлигидан беҳад мамнунмиз. Чунки, Ўзбекистонда яшаб, ижод қилиб турган турли касб эгалари ҳар жабҳада қўлни-қўлга бериб ишламоқдалар. Саноат маҳсулотини ҳам, қишлоқ хўжалик маҳсулотини ҳам кўпайтирмоқдалар, қурилишларни жадал суръат, аъло сифат билан олиб бормоқдалар.

Бойлигимиз ҳам, шон-шуҳратимиз ҳам, дастурхонимиз кўрки ҳам пахтадан. Биз қурувчилар пахтакорнинг улуғ ишини ҳурмат қиламиз. Кийим-кечагимиз, нон-ошимиз, обрў-эътиборимиз пахтадан эканлигини юракдан ҳис этамиз. Шунга кўра «Пахта байрами» кунларида «оқ олтин» бунёдкорларини чин қалбимиздан яна бир бор муборакбод қиламиз. Уларнинг мўл ҳосил етиштиришдаги улкан ишларига жуда катта муваффақиятлар тилаймиз.

Айни вақтда биз ҳам Тошкент қурилишини кеча-ю, кундуз жадаллаштира берамиз. Бу билан шаҳримизни тезроқ тиклаб олишга ҳисса қўшган бўламиз. Ҳар бир ишда пахтакор дўстимиздан ортда қолмасликка ҳаракат қиламиз. Ишимизнинг мазмуни ҳам ана шундан иборат.

Х. ҚОРАБОЕВ,
Шаҳардаги 153-қурилиш тресты дурадгорлар бригадасининг бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

ҚУТЛУҒ БЎЛСИН!

Азиз дўстлар, Ўзбекистон пахтакорлари! Пахта байрамингиз билан чин қалбимиздан қутлаймиз. Сизлар етиштириб Ватанга армуғон этган тўрт миллион тоннадан ошиқроқ пахта мамлакатимиздаги миллион-миллион қардош халқларнинг қалбларини иситмоқда. Бу билан сиз ҳам, биз ҳам ҳаққоний равишда фахрланамиз.

Тошкент қурилишида қатнашаётган биз латвияликлар сизларни улуғ айём — «Пахта байрами» билан яна ва яна табриклаймиз. Ўзбек пахтаси бундан буён ҳам неча-неча миллионлардан ошиб кетишига ишонамиз.

М. ЛИНДЕ,
латвиялик қурувчи.

Бугунги янгиликлар

БИНОКОРЛАР ШОШИРЯПТИ

Шаҳримизни бунёд этаётган азамат бинокорлар янги уй-жойларни қабул қилиб олувчи давлат комиссиясини шошириб қўймоқдалар. Бугун комиссия диққатига 153-қурилиш трестининг 2 қурилиш бошқармаси Чилонзорда ҳар бири 32 квартирали иккита уйни тақдим этди. Бу уй фойдаланишга сифатли деб, қабул қилинди. Бундан ташқари, бугуннинг ўзидаёқ «Крупнопанельжилстрой» Чилонзор массивида бешта йирик панелли уйларни фойдаланишга топширди. Бу уйларнинг ҳар бири 72 квартиралидир. Давлат комиссияси бинокорларнинг меҳнатидан мамнун бўлмоқдалар.

ЯНГИ АВТОМОБИЛЛАР

Бугун Тошкент юк темир йўл станциясига бир эшелон юк автомобиллари етиб келди. Бундан ташқари Москва, Ульяновск, Горький, Ярославль, Кременчук ва бошқа кўпгина шаҳарларнинг машинасозлари ҳам юборган янги юк автомобиллари олинди. Улар Тошкент қурилишларида ишлатилади.

МЕХАНИЗАТОРЛАР АНЖУМАНИ

Бугун Тошкентга Ўзбекистон далаларида жавлон урган зарбдор механик - ҳайдовчиларнинг вакиллари етиб кела бошладилар. 1500 дан ортиқ механик-ҳайдовчи душанба куни пойтахтдаги Санъат саройида ўзларининг навбатдаги слётларини ўтказиш учун тўпланадилар. Бу йил механик-ҳайдовчилар жуда ҳам катта қаҳрамонлик намунасини кўрсатдилар. Машинада терилган ҳосилнинг қарийб 80 проценти уларнинг меҳнатига мансубдир. Мирзачўллик Мамажон Дажонов билан андижонлик Ҳафиз Полвоновлар машинада 400 тоннадан ошириб «оқ олтин» териб тенгсиз рекорд қўйдилар. Ҳозир республикада 117 мингдан ортиқ тракторчи, 30 мингдан ортиқ механик-ҳайдовчи ишлаб турибди.

ҚАРДОШ ВЕНГРИЯДАН

Бугун қардош Венгрия Халқ Республикасидан кабель ва радиореле магистраллари техника эксплуатацияси бошқармаси номига янги ускуналар етиб келди. Бу ускуналар Ўзбекистонда радиореле станциялари учун ишлатилади.

ТУРКМАНИСТОНГА АРМУҒОН

Ўзбекистонда ўтаётган туркман адабиёти ва санъати декадаси кунларида «Ташсельмаш» заводининг коллективи қардошларимизга ажойиб совға армуғон этди.

Бу, бутун Туркманистонга юборилган иккита «зангори кема»дир. Туркманистон пахтакорлари шу йилнинг ўзидаёқ янги пахта териш машиналаридан 200 тасини олдилар.

Орзиқиб кутилган Пахта байрами ҳам етиб келди. Ушбу фото лавҳалар Тошкент Ипподромида бугун олинди.

Суратларда: 1. Бир группа пахтакорлар Пахта байрамига қатнашиш учун келаётирлар. 2. «Қиз қувди» мусобақаси. Фарғоналик чавандоз, от спорти бўйича республика чемпиони, СССР спорт мастери Турдиали Мамадалиев бошлиқ бир группа чавандозлар бўса олиш учун чавандоз қиз Рая Шабалкинани қувмоқдалар.

М. НУРИДДИНОВ фотолари.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

ЎРТА УМУМИЙ ТАЪЛИМ МАКТАБИ ИШИНИ ЯНАДА ЯХШИЛАШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Яқинда КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети ўрта умумий таълим мактабининг ишини янада яхшилаш масалаларини кўриб чиқиб, тегишли қарор қабул қилдилар.

Қарорда айтиладики, Коммунистик партия раҳбарлигида мамлакатимизда ўзининг теранлиги ва кўлами жиҳатидан мисли кўрилмаган маданий революция қилинди. Бу улуғ вазифани ҳал этишда совет мактаби жуда катта роль ўйнади. Гражданларнинг ўрта ва олий таълим олиш иши учун реал имкониятни таъминлаб берувчи чинакам демократик маориф системаси инсоният тарихида биринчи марта вужудга келтирилди.

Совет Иттифоқининг барча халқлари ўз она тилларида ўқитиладиган мактабга эга бўлиб қолдилар, ҳамма жойда умумий мажбурий саккиз йиллик таълим жорий қилинди, ишлаб чиқаришдан ажралмай туриб ўқиётган ёш ишчилар ва колхозчилар сони кўпайиб бормоқда.

Шу билан бирга умумий таълим мактабидаги таълим ва тарбия ишининг савияси турмушнинг ўсиб бораётган талабларига ҳали ҳам жавоб бермаётир.

Иттифоқдош республикаларнинг маориф (халқ таълими) министрликлари ўқув планлари ва программаларининг илмий билимларнинг ҳозирги даражасига мувофиқ келмай қолганлигини бартараф қилиш, мактаб ўқувчиларининг ўқув машғулотлари билан ҳаддан ташқари банд бўлиб қолганликларини йўқотиш учун лозим бўлган чораларни кўрмаётирлар. Тарбиявий ишда, шунингдек муаллимларни ва бошқа маориф ходимларини тайёрлаш ҳамда уларнинг малакасини ошириш ишида жиддий камчиликлар содир бўлмоқда.

Ёшларни ўқитиш ва коммунистик руҳда тарбиялаш вазифаларини ҳал этишда педагогика фани муҳим роль ўйнаши лозим. Бироқ, мамлакатнинг педагогика илмий тадқиқот муассасалари халқ маорифининг марказий, ҳаётий муҳим проблемаларини ишлаб чиқишда сусткашлик қилмоқдалар. Совет мактаби тўплаган жуда катта ва атрофлича тажриба ўз вақтида анализ қилинмаётир ва чуқур умумлаштирилмаётир.

Мактабларнинг ўқув-моддий базаси жиддий мустаҳкамланишга муҳтож. Аммо шу мақсадлар учун ажратилаётган маблағлар бир қанча республикалар, ўлкалар ва областларда ўз вақтида ва тўла равишда ўзлаштирилмаётир.

Партия, совет, комсомол ва касаба союз ташкилотлари болаларни ўқитиш ва тарбиялашда, мактаб, оила ва жамоатчиликнинг биргаликда олиб борадиган ишларини яхшилашда, педагогика билимларини аҳоли орасида пропаганда қилишда халқ маорифи органларига ҳали ҳам етарли ёрдам кўрсатмаётирлар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети партия, совет, комсомол ва касаба союз ташкилотларининг эътиборини шу нарсага жалб қиладики, илмий техника ва социал тараққиёт гуруллаб ривожланаётган шароитда мактабнинг роли ҳар қачондагидан кўра ошиб бормоқда, у ёш авлодни, коммунистик жамиятнинг муносиб қурувчиларини ҳар томонлама такомиллаштиришни таъминлаши лозим. Халқ маданиятини янада ўстириш ва ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантириш манфаатлари ўқувчилар олаётган билимларнинг сифатини анча оширишни, уларни ижтимоий фойдали меҳнатга яхшироқ тайёрлашни қатъий талаб қилмоқда.

КПСС XXIII съездининг ёшларни ўқитиш ва коммунистик тарбиялаш соҳасидаги қарорларига мувофиқ, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети ўрта умумий таълим мактабининг ишини янада яхшилашга доир бир қанча чоралар ишлаб чиқди.

Қарорда уқтириб айтиладики, совет мактаби бундан буён ҳам умумий таълим, меҳнат, политехника мактаби бўлиб ривожлана бериши лозим. Унинг асосий вазифалари ўқувчиларга фан асосларини мустаҳкам билдиришдан, уларни юксак даражада коммунистик онгли кишилар қилиб етиштиришдан, турмушга, касбларни онгли равишда танлаб олишга тайёрлашдан иборатдир.

Мактаб бутун тарбиявий ишни турмуш билан боғлаб олиб бориб, ўқувчиларга ижтимоий ривожланиш қонунларини сингдириши, мактаб ўқувчиларини совет халқининг революцион ва меҳнат традицияларида тарбиялаши; уларда юксак совет ватанпарварлиги ҳисларини ривожлантириши; уларни социалистик Ватанни ҳимоя қилишга тайёр бўлиб турадиган қилиб тарбиялаши. Совет Иттифоқидаги барча халқлар қардошларча бирлигининг, шу халқларнинг социалистик мамлакатлардаги меҳнаткашлар билан дўстлиги аҳамиятини очиб бериши; ўқувчиларни мустамлакачиликка ва капитал ҳукмронлигига қарши, озодлик ва миллий мустақиллик учун курашаётган барча халқлар билан бирдамлик руҳида тарбиялаши; буржуа идеологиясининг ўқувчилар онгига суқулиб киришига, ёт ахлоқ кўринишларига қарши кескин кураш олиб бориши лозим.

Мактаб эстетик тарбия бериши, шунингдек ўқувчиларнинг жисмоний ривожланиши ва соғлигини мустаҳкамлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиши лозим.

Қарорда кўрсатиб ўтиладики, 1970 йилга бориб, мамлакатда ёш авлод учун умумий ўрта таълимни жорий қилишни асосан тугаллаш — партия ва совет органларининг халқ маорифи соҳасидаги энг муҳим вазифасидир.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига, СССР Маориф министрлигига ҳамда тармоқ министрликларига ва идораларига халқ хўжалик планининг 1966—1970 йилларга белгиланган топшириқларига мувофиқ, умумий таълим мактаблари шохобчаларини беш йиллик йиллари бўйича ривожлантиришни ва шу мактабларда ўқувчилар сонини оширишни таъминлаш, шунингдек мактаблар қурилиши доир план топшириқларини ҳеч сўзсиз бажариш ва мактабларнинг ўқув-моддий базасини мустаҳкамлаш таклиф қилинди.

Ўрта таълимни янада такомиллаштириш, мактаблар ишида зарур барқарорлик вужудга келтириш, политехника таълими ва меҳнат тарбияси бериш принципларини изчиллик билан амалга ошира бориш мақсадида КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети илмий асосланган ўқув планлари ва программаларини жорий қилишни СССР Маориф министрлиги ва иттифоқдош республикаларнинг маориф (халқ таълими) министрликлари зиммасига юкладилар. Мана шу ўқув планлари ва программалари жорий қилинаётганида мактабларда ўқитилаётган фанларнинг мазмуни фан, техника ва маданиятни ривожлантириш талабларига мувофиқлаштирилиши, фан асосларини ўрганишда давомийлик бўлишини таъминлаш, ўқитилаётган материалларни ўқув йилларига тағин ҳам рационалроқ тақсимлаш; тўртинчи ўқув йилидан бошлаб фан асосларини систематик равишда ўқитишга киришиш; ўқувчиларнинг ўқув машғулотлари билан ҳаддан ташқари банд бўлиб қолишини бартараф қилиш зарур.

Ўрта мактабни янги ўқув планларига ва программаларига планли ва ташкилий равишда ўтказиш бу йилги ўқув йилидан бошланди ва бу иш асосан 1970—71 ўқув йилидан кечикмай тугаллансин. Мактабларнинг ўқув планлари ва программалари тўғрисида СССР Фанлар академияси ва Педагогика фанлари академияси тайёрлаб берган тавсиялар асос қилиб олинди. Мактабнинг типовой ўқув планида, меҳнат, физкультура ва санъат машғулотларини (дарслари) қўшиб ҳисоблаганда, ўтилиши лозим бўлган дарсларнинг максимал миқдори қуйидагидан ошиқ бўлмаслиги керак: I — IV синфлар учун ҳафтасига 24 соат; V—X (XI) синфлар учун ҳафтасига 30 соат. РСФСРнинг миллий мактабларида ва бошқа иттифоқдош республикаларнинг мактабларида дарс соатларини юқорида айтиб ўтилган нормаларга нисбатан ҳар бир синфда ҳафтасига 2-3 соатгача кўпайтиришга рухсат этилди.

Табиий, шунингдек физика-математика фанлари, гуманитар фанлар бўйича чуқур билим бериш, шунингдек ўқувчиларнинг ҳар томонлама қизиқишларини ва қобилиятларини ривожлантириш учун мактабларга VII синфдан бошлаб ўқувчилар ўзлари танлаб олган фанлар бўйича факультатив машғулотлар ўтказиш ҳуқуқи берилди.

Умумий таълим мактабларида синфлардаги жойларнинг чекланган миқдори қуйидагича белгиланди: ўқувчилар I-VIII синфларда 40 киши, IX-X (XI) синфларда 35 киши бўлиши керак. Аммо қишлоқ миллий мактабларида IV-X (XI) синфларда ўқувчиларнинг сони 25 кишидан ошиб кетса, шу синфларни рус тилини ўрганиш учун икки группага бўлиб машғулотлар ўтказишга рухсат этилди.

Мактаб ўқувчиларига политехника таълими беришни, уларни ижтимоий фойдали меҳнатга тайёрлашни яхшилаш мақсадида қарорда партия, совет, комсомол ва касаба союз ташкилотлари, саноат корхоналари, қурилишлар, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари зиммасига ўқувчиларга меҳнат таълими беришни ташкил этишда, бунинг учун зарур ўқув-моддий базани вужудга келтиришда мактабларга ҳамма чоралар билан ёрдам кўрсатиб туриш, мутахассислар ажратиб бериш вазифаси юкланди. Мактаб ўқувчиларини халқ хўжалиги ва маданиятнинг турли тармоқлари билан, корхоналар, колхозлар, совхозлар ва муассасалар билан, энг кўп тарқалган касблар билан таништириб бориш орқали уларнинг касб танлашига йўл очиб бериш ишларини систематик равишда ўргатиб бориш ҳам таклиф қилинди.

Мактаблар тўплаган ижодий тажриба ҳисобга олиниб, математика ва ҳисоблаш техникасини, физика ва радиоэлектроникани, химия ва химиявий технологияни, биология ва агробиологияни, гуманитар фанларни IX—X (XI) синфларда назарий ва амалий чуқур ўргатадиган бирмунча ўрта мактаб ва синфларга эга бўлишга рухсат этилди.

СССР Маориф министрлигига, СССР Педагогика фанлари академиясига мактаб ўқувчиларини ўқитиш ва тарбиялашни яхшилаш, ўқувчилар билимларининг сифати учун мактаб раҳбарлари ва муаллимларнинг масъулиятини ошириш тадбирларини, шунингдек ўрта умумий таълим мактабларини тамомловчиларни медаллар билан мукофотлаш тўғрисидаги янги низом лойиҳасини иттифоқдош республикаларнинг маориф (халқ таълими) министрликлари билан биргаликда ишлаб чиқиш, мазкур лойиҳада ўрта мактабларни айрим фанлар бўйича алоҳида муваффақиятларга эришиб битириб чиқаётганларни мукофотламоқ учун мактов қоғозлари беришни жорий қилишни кўзда тутиш топширилди.

Ўқитиш процесси билан бевосита алоқадор бўлмаган қишлоқ хўжалик ишларига ўқувчиларни ўқиш вақтида жалб қилиш практикаси кейинги вақтда кенг тарқалганлигига қарорда партия ва совет органларининг эътибори жалб қилинди. Мактаб ўқувчиларини, шунингдек мактабларнинг муаллимлари ва раҳбарларини ўзларининг бевосита вазифаларидан бошқа ишларга жалб этишга йўл қўймаслик таклиф қилинди.

СССР Маориф министрлиги, иттифоқдош республикаларнинг маориф (халқ таълими) министрликлари, СССР Фанлар академияси, СССР Педагогика фанлари академияси, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги ҳамда СССР Министрлар Совети ҳузуридаги матбуот комитети ўқувчилар учун юқори сифатли стабил мактаб дарсликлари, дарслик қўлланмалари ҳамда муаллимлар учун методик қўлланмалар тузиш, бу дарсликлар ва қўлланмаларни ёзишга етакчи олимлар ва тажрибали муаллимларни жалб қилиш чораларини кўришлари лозим.

Коммунистик ахлоқ, тарбиялаш, интернационал дўстлик ва жаҳон халқларининг бирдамлиги масалаларига доир ўқув қўлланмаларини ишлаб чиқишга алоҳида эътибор бериш керак.

Халқ маорифи органларига мактабларнинг ўқувчиларини онгли интизомли қилиб тарбиялаш ва уларга одоб ва ахлоқ ўргатиш ишини яхшилаш таклиф қилинди. Ҳар бир мактаб ўз фаолияти районидаги болалар билан олиб бориладиган тарбиявий ишларни уюштирувчи марказ бўлиб қолиши зарур.

Ўрта мактабларнинг штатларига болалар билан синфдан ташқари ва мактабдан ташқари олиб бориладиган тарбиявий иш ташкилотчиси лавозими киритилади (бу ташкилотчи мактаб директорининг ўринбосари ҳуқуқига эга бўлади).

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети ўқувчилар билан олиб бориладиган жисмоний тарбия ва мудофаа-спорт ишларининг аҳволи ва сифати учун халқ маорифи бўлимларига, мактабларнинг директорларига, физкультура, комсомол ташкилотларига ва ДОСААФ ташкилотларига нисбатан талабчанликни оширишни партия ва совет органлари зиммасига юкладилар.

СССР Маориф министрлигига, СССР Маданият министрлигига, СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Кинематография комитетига, СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Матбуот комитетига ва ижодий союзларга ўқувчиларга эстетик тарбия беришни яхшилаш тадбирларини ишлаб чиқиш топширилди. Бу тадбирларда: мактаб ўқувчилари учун кинофильмлар чиқариш, янги спектакллар тайёрлаш, дам олиш кунларида ва мактаб каникуллари вақтида болаларга кўрсатиладиган спектакллар ва киносеансларни кўпайтириш; совет ва чет эл ёзувчиларининг классик ва энг яхши асарларидан иборат мактаб серияларини нашр этиш, фонохрестоматиялар чиқариш ва энг яхши бадиий асарларнинг нусхаларини нашр этиш; ўқувчиларга аталган махсус концертлар ташкил этиш; болалар билан синфдан ташқари ишлаш ва ўқув машғулотлари олиб бориш учун бу ишга санъат соҳасидаги мутахассислар ва ижодий ходимларни тортиш кўзда тутилсин.

Ота-оналар ва аҳоли орасида педагогика билимларини матбуот орқали ва оғзаки пропаганда қилишни тубдан яхшилаш чоралари белгилаб берилди.

Қарорда қайд қилиб ўтилдики, мактаб комсомол ташкилотларига ва пионер ташкилотларига раҳбарликни анча яхшилаш, уларнинг иш даражасини ошириш ВЛКСМ Марказий Комитетининг энг муҳим вазифасидир. Ўқувчиларни ғоявий эътиқодли қилиб, билимларни ўрганишга, меҳнатга муҳаббатли қилиб тарбиялашга, уларнинг ташаббускорлигини ва фаоллигини ривожлантиришга комсомол ва пионер ташкилотларининг диққат-эътиборини жалб қилиш керак. Болалар яшаб турган жойларда улар билан олиб бориладиган ишларни ташкил этиш тадбирлари ишлаб чиқилсин. Мактабларни бош пионер вожатийлар билан таъминлаш чоралари кўрилсин, СССР Маориф министрлиги билан бирга пионер ходимларини тайёрлаш ташкил этилсин.

Саноат корхоналарининг, қурилишлар, колхозлар, совхозлар, муассасалар ва ташкилотларнинг партия, касаба союз, комсомол ташкилотларига ўз ходимларининг болалари ўқиётган мактаблар билан доимий алоқа қилиб туриш, мактаб ўқувчиларининг оилада қандай шароитда тарбияланаётганлиги билан қизиқиб туриш таклиф қилинди. Болаларни тарбиялаш масалаларини партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларида муҳокама қилиш одат қаторига киритилсин, оилага ва мактабга тағин ҳам актив ёрдамлашиб турилсин, ўз болаларини тарбиялашга ношудлик билан қараётган ота-оналарга таъсир ўтказиб турилсин. Саноат корхоналарида, қурилишларда, муассасаларда, колхозлар ва совхозларда ёш авлодни тарбиялаш ишида оила ва мактабга кўмаклашиш комиссиялари ёки советлари тузиш тавсия қилинди.

Халқ маорифини янада такомиллаштириш, аввало муаллимларга, уларнинг илмий ва методик малакасига, ғоявий-сиёсий ва маданий савиясига боғлиқ эканлигини назарда тутиб, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети муаллимларнинг муваффақиятли ишлаши, уларнинг малакасини систематик равишда ошириб бориш учун тегишли шарт-шароит яратиб бериш, маориф ходимлари меҳнатини муҳофаза қилиш, уларга имтиёз ва афзалликлар бериш тўғрисидаги қонунларнинг ҳеч сўзсиз бажарилиши зарурлигига эътиборни жалб қилдилар. Муаллимнинг обрўйини саклаш тўғрисида, унинг меҳнатидан ёшларга таълим ва тарбия бериш учун энг тўлиқ фойдаланиш тўғрисида ғамхўрлик қилиш барча партия, совет, комсомол, касаба союз органларининг иши бўлиши лозим.

СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, СССР Маориф министрлиги, СССР Госплани ҳамда иттифоқдош республикаларнинг маориф (халқ таълими) министрликлари билан бирга йиллик халқ хўжалик планлари тузилаётган вақтда ҳар қайси иттифоқдош республиканинг муаллимларга ҳақиқатан бўлган эҳтиёжини қондиришни ҳисобга олиб, шу иттифоқдош республика бўйича педагогика ўқув юртларига қанча киши қабул қилинишини лозимлигини белгилаб беришга мажбурдирлар.

Музика ва ашула, тасвирий санъат, жисмоний тарбия, чизмакашлик ва меҳнат дарсларини ўқитадиган муаллимларни педагогика билим юртларида, педагогика институтларининг тегишли факультетларида ҳамда махсус ўрта ва олий ўқув юртларида зарур миқдорда тайёрлаш кўзда тутилсин.

Қарорда мактаб-интернатларни ва мактаб болалар уйларини мустаҳкамлаш зарурлиги кўрсатиб ўтилди. Санаторий-ўрмон мактабларини ва махсус мактаб-интернатларини кўпайтириш ва кенгайтириш мўлжалланмоқда.

Мактабларнинг ишлаши учун тағин ҳам қулай моддий техника шароити яратиб бериш мақсадида СССР Госпланига, СССР Госстройига, СССР министрликлари ва идораларига ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига янги қурилаётган саноат корхоналарининг ва идоралар қураётган уй-жой массивларининг йиғма сметаларида тегишли тармоқларга ажратилган капитал маблағлар ҳисобидан умумий таълим мактаблари учун бинолар қуриш кўзда тутиш таклиф қилинди.

Белгилаб қўйилдики, қишлоқ жойларида мактаблар қурилганида муаллимлар учун квартиралар ҳам биргаликда қурилиши лозим. Саккиз йиллик ва ўрта мактаблар қурилганида узоқ қишлоқларда яшовчи ўқувчилар учун қоида тариқасида шу мактаблар ҳузурида интернат ҳам қурилиши лозим. Интернатлар қуришга ва муаллимлар учун уйлар қуришга керакли маблағлар уй-жой қурилишига ажратилган умумий маблағлар ҳисобидан мана шундай интернат ва уйлар қуришга атаб ажратиб берилиши лозим.

Мактабнинг уй-жой фонди халқ маорифи органларига тегишли бўлиб, бу уй-жойларга мактабда ишламайдиган кишиларни кўчириб киритиш мумкин эмаслиги қарорда белгилаб қўйилди.

Колхозлар ва бошқа ташкилотларнинг ўз ташаббуслари билан мактаблар қуриши кенг авж олиб кетганлигини ҳисобга олиб, СССР Госплани ва СССР Министрлар Советининг Моддий техника таъминоти давлат комитети шу қурилишлар учун давлат капитал маблағлари ҳисобидан қурилаётган мактаблар билан бир қаторда материаллар ва ускуналар олишга фондлар ажратиб беришга мажбурдирлар. Янги қурилаётган мактаб биноларининг ҳаммаси ўқув йили бошлангунча фойдаланишга топширилиши лозим.

Партия, совет, комсомол ва касаба союз ташкилотлари ҳамда хўжалик ташкилотлари мактабларнинг моддий базасини мустаҳкамлашда ва ўқувчиларни тарбиялашда уларга ёрдам кўрсатмоқ учун саноат корхоналари, қурилишлар, колхозлар, совхозлар, муассасалар, ўқув юртлари, илмий тадқиқот институтлари, жамоат ташкилотларининг мактабларни ўз оталиқларига олишларига ҳар томонлама кўмаклашишлари лозим.

Саноат, қишлоқ хўжалик корхоналарига ҳамда бошқа корхоналар ва ташкилотларга ускуналар ва материалларни ҳеч бир ҳақ олмай мактабларга беришларига, шунингдек пландан ташқари жамғармалар ҳисобидан мактаблар қуриш, уларни ремонт қилиш ва ускуналар учун харажатлар қилишларига рухсат этилди.

Ўқитиш процессида техника воситаларидан, кино ва телевидениедан тағин ҳам кенг фойдаланиш чоралари белгилаб берилди.

Қарорда шу нарса кўрсатиб ўтилдики, умумий таълим мактабини ривожлантиришдаги ҳозирги босқич мактабларга раҳбарлик қилишдаги илмий даражани оширишни, халқ маорифи органларининг инспекторлар составини, айниқса район халқ маорифи органларидаги инспекторлар сафини мустаҳкамлашни қатъий талаб қилмоқда. Шу муносабат билан СССР Маориф министрлиги, СССР Молия министрлигига ва СССР Министрлар Советининг Меҳнат ва иш ҳақи масалалари бўйича давлат комитетига халқ маорифи органларида қанча инспектор бўлиши кераклиги ва уларга ҳақ тўлаш шартлари тўғрисидаги таклифларни ишлаб чиқиш топширилди.

Маҳаллий партия органларига мактабларнинг баобрў раҳбарларини, муаллимларни, мактаб ишини яхши биладиган, ижодий иш тажрибасини ёя оладиган мутахассисларни инспекторлик ишига кўтариб қўйишда халқ маорифи бўлимларига ёрдамлашиш таклиф қилинди.

СССР Маориф министрлигига ўрта умумий таълим мактаби уставининг лойиҳасини ишлаб чиқиш топширилди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети барча партия, совет, комсомол ва касаба союз ташкилотларининг ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш, мамлакатимизда таълим-тарбия ишларини янада ривожлантириш бутун партиянинг, бутун совет халқининг иши эканлигини эсда тутиб, мактабга ҳамиша диққат-эътибор бериб туришга ва ғамхўрлик қилишга чақирдилар.

ДЎСТЛИК ВА ҚАРДОШЛИК МИТИНГИ

СОФИЯ, 17 ноябрь. **ТАСС махсус мухбирлари В. БОЧАРОВ ва Н. КОЧЕШКОВ хабар берадилар:** КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев бошчилигида Болгария Компартиясининг IX съездига келган КПСС делегацияси бугун Болгариянинг Совет Иттифоқи ёрдами билан қурилаётган энг йирик саноат корхонаси—Кремиков металлургия комбинатида бўлди.

Совет Иттифоқидан келган меҳмонларни пўлат қуйиш цехида Қора металлургия ва кон ишлари давлат бирлашмасининг бош директори А. Запрянов, комбинат директори вазифасини ижро этувчи Г. Генов, Марказий Комитетнинг комбинатдаги партия ташкилотчиси И. Тодоров, инженерлар, техниклар ва ишчилар самимий кутиб олдилар. Л. И. Брежнев цехларни кўздан кечириб чиққандан кейин болгар ва совет мутахассислари билан танишди.

Шундан кейин Совет Иттифоқидан келган меҳмонлар прокат цехида бўлдилар. Шу йил сентябрь ойидан бери бу ерда «1150» Совет блюминги ишламоқда. Шу ерда катта митинг бўлиб ўтди.

Марказий Комитетнинг комбинатдаги партия ташкилотчиси И. Тодоров комбинат коллективи ва партия ташкилоти номидан КПСС делегациясини табриклади.

Шундан кейин митинг иштирокчилари томонидан қизғин кутиб олинган Л. И. Брежнев нутқ сўзлади.

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Бизнинг партия делегациямиз, деди Л. И. Брежнев, Болгария Компартияси Марказий Комитетининг таклифига биноан, Болгария Коммунистик партиясининг IX съездига келди. Партияларимиз ва мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларда мана шундай ўзаро ташриф буюришлар одат қаторига кириб қолганига анча вақт бўлди. Лекин шуни очиқ айтишим керакки, ҳар сафар сизларнинг ҳузурингизга келиб дўстларимиз ва қардошларимиз билан учрашганимизда ҳамда ниҳоят даражада самимият ва дўстрўйликни ҳар қадамда ҳис қилиб турганимизда бизда қайта-қайта катта бахтиёрлик ва тўлқинланиш ҳислари пайдо бўлади. Муштарак буюк идеяларимиз вужудга келтирган бу қалин дўстлик жаҳондаги ҳамма нарсадан кўра бизга қадрлироқдир.

Сизларга рус одатича катта «раҳмат!» деб айтишга ижозат бергайсиз. Халқимиз ва унинг Коммунистик партияси шаънига бу ерда айтилган илиқ, дўстона сўзлар учун сизларга катта раҳмат. Совет ишчилар синфи, бутун совет халқи сизларга ва сизлар орқали Болгариянинг ишчилар синфига, барча меҳнаткашларига ўзининг қардошлик саломини йўллайди ва социализм қуришда янги катта ғалабалар тилайди.

КПСС делегацияси Болгария Коммунистик партияси IX съездининг ишида жуда зўр қизиқиш билан қатнашмоқда. Бу съезд мамлакатингиз, бутун социалистик ҳамдўстлигимиз тарихида ҳеч шубҳасиз муҳим босқич бўлади. Ўртоқ Тодор Живковнинг ҳисобот доклади, босиб ўтилган йўлни якунлаб бераётган ва келажакда қилинадиган вазифаларни белгилаб бераётган бу съездингизнинг бутун иши бизда жуда катта таассурот қолдирмоқда. Худди, биз кутганимиздек, бу съезд партия билан халқнинг бузилмас бирлигини, социалистик жамият қуриш учун зарур ишларнинг ҳаммасини қилишга партия билан халқнинг бундан буён ҳам тайёр эканлигини янги куч билан намойиш қилмоқда. Социалистик қурилишнинг энг зарур масалалари съездда муҳокама қилинаётганлиги социалистик тажриба хазинаси нақадар бой ва хилма-хил эканлигини, партиянинг моҳирона раҳбарлиги, халқнинг ижодий активлиги нақадар самарали натижалар бераётганлигини яққол кўрсатиб турибди.

Болгария халқи социализм қуришга киришганига 20 йилдан сал кўпроқ бўлди, лекин мана шу тарихан қисқа вақт ичида сизларнинг ватанингиз таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди. Ўтмишда революциядан олдин, Европанинг энг камбағал ва қолоқ мамлакатларидан бири бўлган Болгария шу йиллар мобайнида индустрияси тез ривожланаётган, механизациялашган социалистик қишлоқ хўжалигига эга бўлган юксак даражада саводхон ва маданиятли мамлакатга айланди.

Бу йил сизларнинг саноатингиз 1939 йилдагига қараганда тахминан 24 баравар кўп маҳсулот ишлаб чиқараётганлигининг ўзи ҳам социализм болгар халқига нақадар мисли кўрилмаган истиқболлар очиб берганлигини ҳар қандай сўзлардан кўра яққолроқ тасвирлаб беради.

Сизларнинг халқингиз Кремиковский металлургия комбинати, Бургас нефть-химия комбинати ва Димитровград комбинати, Старийзагор азот-ўғит заводи, «Марица-Восток» энергетика комплекси ва бошқа шулар каби йирик саноат объектлари билан ҳақли равишда фахрланмоқда. Бу саноат объектлари болгар ишчилар синфи, бутун халқингиз қилган фидокорона меҳнатнинг самарасидир, бузилмас совет—болгар дўстлигининг рамзидир.

Бизда шундай таассурот туғилдики, деб давом қилди Л. И. Брежнев, Болгариянинг янги қиёфасини ифодаловчи ишчилар синфи халқингиз орасида айниқса иззат ва ҳурмат қилинмоқда. Ҳақиқатан ҳам у мана шундай иззат-ҳурматга сазовор. Халқ ҳокимияти йиллари мобайнида Болгария ишчилар синфи мамлакатни индустрлаштиришга, қишлоқ хўжалигини қайта қуришга, янги шаҳарлар ва қишлоқларни бунёд этишга, маданиятга ва халқ турмушининг бошқа кўпгина соҳаларига жуда катта ҳисса қўшди.

Шу нарса ҳам очиқ кўриниб турибдики, шаҳар ва қишлоқларнинг барча меҳнаткашлари Болгариянинг энг яхши ишчи коллективларидан ибрат олиб, ўз йўлларини белгилаб олмоқдалар, меҳнатда улар сингари жонбозлик кўрсатишга интилмоқдалар. Сизларнинг ажойиб коллективингиз мамлакатдаги бошқа юзлаб ва минглаб корхоналар учун ибрат бўлаётган ёрқин намуналардан бири эканлигини кўриб, жуда хурсанд бўлдик.

Бундан икки йил муқаддам сизларнинг ҳузурингизда бўлиш шарафига муяссар бўлган эдим. Ўша вақтда комбинат эндигина ишга тушган эди. Ҳозир у таниб бўлмас даражада ўзгариб кетибди, чунки у жуда ҳам ўсган ва катталашган. IX съезд директиваларида кўрсатиб ўтилган янги қувватлар ишга туширилганидан кейин учинчи домна печи, бутун конвертор цехи, иссиқ ва совуқ прокат қилиб берадиган станлар, трубопрокат қилиб берадиган стан ва бошқа объектлар ишга туширилганидан кейин комбинат нақадар зўр гигант бўлиб қолишини тасаввур қилиш мумкин.

Бошқаларга қандай туюлишини билмайман, лекин собиқ металлист бўлган мен учун бу комбинатда бўлиш, домналарнинг гувуллаб турганини эшитиш, металл қандай эритилаётганлигини кўриш чинакам поэзиядир, шу сабабли гигант қурилишингизнинг бутун манзарасига назар солиб чиққанимда қалбим ифтихор ҳислари билан тўлиб тошади. Ахир, Болгарияда илгари ўзининг металлургия корхоналари бўлмаган эди-ку. Саноатнинг ўз «ризқи-рўзи» йўқ эди-ку. Ҳозирги кунда сизларнинг мустаҳкам базангиз бор: металлургия саноатингизнинг тўнғичи—В. И. Ленин номидаги завод—билан бир қаторда мамлакатнинг жуда катта металлургия комбинати ҳам бор. Бу комбинатнинг маҳсулоти 1970 йилга бориб, миллион тонналаб ҳисобланадиган металл чиқаришдан иборат бўлиб қолади.

Азиз металлург ўртоқлар, сизларни съездингиздаги КПСС делегацияси номидан комбинат эришган ажойиб муваффақиятлар билан қутлашга ва сизларнинг коллективингизга, Болгариянинг барча металлургларига ажойиб ватанингизнинг шон-шуҳрати йўлида янги катта ғалабалар тилашга ижозат бергайсиз.

Мамлакатингиз қишлоқ хўжалиги эришган муваффақиятлар ҳам Болгариянинг барча чин дўстларини қувонтирмоқда. Илгари тарқоқ ва ибтидоий ҳолда бўлган Болгария қишлоқ хўжалиги эндиликда юксак даражада механизациялашган социалистик қишлоқ хўжаликка айланди. Бу эса халқингизнинг катта ва муҳим ғалабасидир.

Мамлакатингиз қишлоқ хўжалиги ҳақиқатан ажойиб натижаларга эришмоқда. Бу йил сизлар гектар бошига ўрта ҳисобда 28 центнер чамаси буғдой олдингиз. Бу — қишлоқ меҳнаткашларининг ҳақиқатан катта ва арзигулик муваффақиятидир.

Болгар халқи маориф, фан, маданият, санъатни ривожлантиришда нақадар ажойиб муваффақиятларга эришганлиги съездда яққол мисоллар билан айтиб ўтилди.

Сизларнинг муваффақиятларингиз ва мамлакатингизни янада ривожлантириш борасида Болгария Компартияси IX съездининг бешинчи беш йиллик планга доир директиваларида белгилаб берилган истиқболлар Болгариянинг барча дўстларини қувонтирмоқда ва қойил қолдирмоқда. Совет коммунистлари, барча совет кишилари Болгария халқига социализм қуришда чин кўнгилдан янги, катта ғалабалар тилайдилар.

Сўнгра Л. И. Брежнев КПСС-нинг фаолияти тўғрисида, совет халқининг меҳнатдаги ютуқлари ҳақида гапирди. Совет экономикаси гуркираб ўсаётганлигини кўрсатувчи маълумотларни айтиб берди, совет халқи КПСС XXIII съезди қарорларини қандай бажараётганлигини ҳикоя қилиб берди.

Мамлакатимизнинг ҳамма жойида, деди Л. И. Брежнев, Совет ҳокимиятининг 50 йиллигига тайёргарлик авж олдирилмоқда. Мамлакатимиз меҳнаткашлари Улуғ Октябрнинг 50 йиллигини коммунистик қурилишнинг ҳамма участкаларида тағин ҳам каттароқ муваффақиятлар билан нишонлашларига шак-шубҳа йўқ.

Халқимиз ўзининг ҳозирги кундаги муваффақиятлари ва келажакка мўлжалланган планларини бутун социалистик ҳамдўстликнинг муваффақияти ва планлари билан чамбарчас боғламоқда. Бир-биримиз билан ҳамкорлигимиз нечоғли маҳкам бўлса, барча социалистик мамлакатлар ўртасидаги алоқалар нечоғли кенг бўлса, социализм ва коммунизм қуриш учун шу қадар муваффақиятли равишда олға бораверади, сиз билан биз буни ўз тажрибамиздан яхши биламиз.

Бундай ҳамкорликнинг афзалликларини ҳар қадамда кўриш мумкин. Сизларнинг металлургия комбинатингиз қандай қурилганлиги ва ўзлаштирилаётганлиги Болгария ва СССР ишчилар синфи биргаликда самарали куч ва ғайрат сарфлаётганлигининг ёрқин намунасидир. Бу комбинатга керакли ускуналарни тўрт юзга яқин совет корхоналари, шу жумладан «Уралмаш», «Новокраматорск», «Электросила» ва бошқа шулар каби энг катта заводлар етказиб бермоқда. Шуни ҳам айтишим керакки, мана шу корхоналарнинг коллективлари сизларнинг заказларингизни бажаришни ўзлари учун катта шараф деб, ўзларининг қардошлик бурчлари деб ҳисобламоқдалар. Беш юздан кўпроқ мутахассисларимиз сизлар билан қўлни-қўлга бериб ишлаб, комбинатни ривожлантиришда, унинг турли объектларини қуриб ишга туширишда қатнашдилар ва қатнашмоқдалар. Болгариялик ўртоқлардан 800 дан кўпроқ киши СССРда металлургия илмини ўқиб, тажриба орттириб келди. Бизнинг инженерларимиз, ишчиларимиз ҳам ўз билимларини ва ўз тажрибаларини уларга бажонидил ўргатишди.

Болгария мутахассислари ўз тажрибаларини ўргатиш учун бизнинг Совет Иттифоқимизга бориб келаётганликларини кўрсатувчи бир талай мисолларни ҳам айтиб бериш мумкин. Совет кишилари ўзларининг болгариялик дўстларига бунинг учун қизғин ташаккур изҳор қилмоқдалар.

Мамлакатларимиз ўртасида савдо алоқалари муваффақиятли ривожланиб бормоқда. Совет Иттифоқи Болгарияга турли машина ва ускуналар, шунингдек нефть, руда, кўмир, пахта сингари муҳим саноат хом ашёлари етказиб бермоқда. Биз сизлардан ҳар хил кемалар, электрокарлар, электротельферлар, электромоторлар, аккумуляторлар, насослар олмоқдамиз, ҳўл меваларни ва қайта ишланган меваларни ҳамда сабзавотларни анча миқдорда сотиб олмоқдамиз. Бу сабзавот ва меваларни халқимиз еб ҳузур қилмоқда.

Совет—болгар ҳамкорлигининг муҳим белгиси шуки, биз бир биримизга дўстона ёрдамлашишга, ўз тажрибаларимиз ва муваффақиятларимизни бир-биримиз билан баҳам кўришга ҳамиша тайёрмиз. Бундай ҳамкорлик халқларимизнинг бахти ва саодати йўлида муваффақиятли ривожланиб бораётганлигини кўриб турибмиз.

Социалистик мамлакатлар ўртасида мустаҳкамланиб бораётган бирлик ва ҳар томонлама ривожланиб бораётган алоқалар ички сиёсатда ҳам, ташқи сиёсатда ҳам қозонаётган муваффақиятларимизнинг энг муҳим омилларидан биридир, ўртоқлар.

Болгария меҳнаткашлари, Болгария Коммунистик партияси ва ҳукумати бу бирликка, социалистик ҳамдўстликни мана шундай мустаҳкамлашга қўшаётган катта ҳиссани совет кишилари юксак даражада қадрламоқдалар.

Хурсанд бўлиб шуни айтишимиз керакки, халқаро ривожланишнинг ҳамма масалаларида партияларимиз ва халқларимиз бир фикрда бўлиб, битта позицияда турибдилар. Бизнинг муносабатларимизга ҳеч қачон ва ҳеч нарса доғ туширган эмас, аксинча бу муносабатларимиз муттасил мустаҳкамланиб бормоқда. Қаҳрамон болгар халқи сингари қалин дўстимиз бўлганлигига биз, совет кишилари астойдил хурсандмиз ва самимий муносабатларимизни қадрламоқдамиз.

Совет—болгар дўстлиги бузилмас дўстлик. Бу дўстлик халқларимизнинг энг яхши ўғиллари ва қизлари Болгариянинг озодлиги учун биргаликда олиб борилган курашда, фашизмга қарши курашда тўккан қон билан мустаҳкамланган. Мамлакатингизда социалистик революция ғалаба қилганидан кейин бу дўстлик тағин ҳам яшнаб кетди ва мустаҳкамланди, янги мазмун касб қилди, бу эса бизнинг болгар—совет дўстлиги абадий дўстлик деган ишончимизни янада кучайтиради.

Л. И. Брежнев ўз нутқининг охирида, Болгария Компартияси яшасин, болгар халқи ва бузилмас болгар—совет дўстлиги яшасин, деб хитоб қилди.

* * *

Л. И. Брежнев нутқи узоқ давом этган гулдурос қарсаклар, «ура» садолари, «Я ш а с и н КПСС!», «Абадий дўстлик!» деган сўзлар билан бўлиниб турди.

Л. И. Брежнев Болгария Компартияси IX съездидаги КПСС делегацияси номидан комбинат коллективига эсдалик совғалари топширди.

Шундан кейин Совет делегацияси комбинат раҳбарлари ва партия активи билан учрашди. Учрашув самимий дўстлик ва қардошлик вазиятида ўтди.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ V ПЛЕНУМИ

САНОАТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШИ САМАРАДОРЛИГИНИ ЯНАДА КЎПАЙТИРИШ ВА ХЎЖАЛИК ИСЛОҲОТИНИ АМАЛГА ОШИРИШ СОҲАСИДА РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ***И. Г. АНИСИМКИН доклади***

Ўртоқлар! Яқинда совет халқи, бутун прогрессив инсоният Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 49 йиллигини тантана ва хурсандлик билан нишонладилар. Жаҳонда биринчи социалистик давлат ўз умрининг эллигинчи йилига қадам қўйди.

Беш йиллик социалистик қурилишдаги жуда муҳим босқичдир. У социализм ва коммунизм Ватанини тағин ҳам кўпроқ улуғлаши, унинг ишлаб чиқарувчи кучларини янада яшнатиши, мамлакатимизда коммунистик жамият қуриш учун курашда олға томон тағин ҳам зўр қадам қўйишни таъминлаши лозим.

Бутун мамлакат билан, бутун совет халқи билан бирга Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам коммунистик жамият барпо қилишнинг ҳамма фронтларида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Буни 10 ойлик ишимизнинг якунлари яққол кўрсатиб турибди. Саноат корхоналарининг коллективлари ишлаб чиқаришнинг 10 ойлик планини 26 октябрда муддатидан олдин бажардилар. Пландан ташқари бир неча миллион сўмлик маҳсулот олинди. Лекин беш йиллик топшириқларини бажаришда ҳозирча дастлабки қадамларгина қўйилди. Партия қўйган вазифалар буюк ва масъулиятли вазифалардир. Бу вазифалар бутун кучимизни, бутун ғайратимизни, барча резервларимизни сафарбар қилишни талаб этади.

САНОАТНИНГ ЯНГИ ШАРОИТДА ИШЛАШИНИНГ ДАСТЛАБКИ ЯКУНЛАРИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси марксизм-ленинизм таълимотига таяниб мамлакатимизда янги жамият қуриш, коммунизмнинг иқтисодий негизларини вужудга келтириш йўлини оғишмай ва изчиллик билан амалга ошириб келмоқда. КПСС Марказий Комитетининг 1965 йилги сентябрь Пленуми шу йўлдаги муҳим босқич бўлди. Партиямиз Марказий Комитети мамлакатдаги хўжалик қурилиши якунларини чуқур таҳлил қилиб, экономикамизда рўй берган салбий ҳодисаларни, яъни ишлаб чиқаришни ва меҳнат унумдорлигини ошириш суръатлари секинлашиб қолганлиги, асосий ишлаб чиқариш фондларидан ва капитал маблағлардан фойдаланишнинг самарадорлиги пасайиб кетганлиги каби салбий ҳолларни чуқур анализ қилиб, бу камчиликларни тезроқ йўқотиш йўлларини белгилаб берди.

Партиямизнинг XXIII съезди КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қарорларини тўла равишда маъқуллади. Корхоналарни планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига ўтказиш учун катта тайёргарлик ишлари бутун мамлакатда авж олдирилди.

Бизнинг республикамизда ҳам бу йўлда муайян иш олиб борилмоқда. Ўзбекистондаги дастлабки олтита саноат корхонаси — Тошкентдаги «Учқун» тўқимачилик-галантерия фирмаси, Ғиждувон пахта заводи, Тошкентдаги 2- ва 4- тегирмон комбинатлари, Тошкент тамаки фабрикаси ва Самарқанддаги чой қадоқлаш фабрикаси, шунингдек автохўжаликлардан 6 таси янги системада ишлашга ўтказилди.

Ярим йил унчалик катта муддат эмас, албатта, мазкур корхоналарнинг ишига ҳозир тўла равишда баҳо бериш қийин. Лекин бир нарса шак-шубҳасизки, мана шу корхоналарнинг коллективлари янги системада ишлашга ўтишни бошлаб бердилар ва маълум тажриба орттирдилар.

Масалан, «Учқун» фирмасининг партия ташкилоти коллективда катта тушунтириш ишларини олиб борди, хўжалик ишларини юритишнинг янги системасига ўтиш ҳаётий зарур бўлиб қолганлигини ва бу янги системанинг афзалликларини ҳар бир меҳнатчига тушунтириб берди. Ишлаб чиқаришни янги шароитда ишлашга тайёрлашда ҳам коммунистлар етакчилик ролини ўйнадилар.

Ярим йил ичида фирма маҳсулотни реализация қилишни ўтган йили шу даврдагига нисбатан 27 процент кўпайтиришга, олинаётган фойдани 15 процент оширишга ва меҳнат унумдорлигини 33 процент кўтаришга муваффақ бўлди. Коллективни моддий рағбатлантириш системаси аниқ белгилаб қўйилганлиги, меҳнатга моддий ва маънавий қизиқтириш моҳирлик билан қўшиб олиб борилганлиги мана шу кўрсаткичларни қўлга киритишда кўп жиҳатдан ёрдам берди.

Ҳозирги вақтда республикада 1967 йилнинг бошида 60 тадан кўпроқ корхонани ва автохўжаликлардан 20 тасини янги системага ўтказиш учун тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда.

Тошкент шаҳар партия комитети шаҳар саноати ходимларининг шу йил октябрда кенгаш-семинарини ўтказиб яхши ташаббус кўрсатди. Корхоналарни янги иш шароитига ўтказиш соҳасидаги вазифалар тўғрисида мазкур кенгаш-семинарда кенг миқёсда ва фойдали фикрлашиб олинди.

Лекин, саноатни янги системага ўтказишга тайёргарлик кўриш ишида жиддий камчиликлар бор. Қурилиш материаллари саноати министрлиги мўлжалланган бешта корхонани, шу жумладан Бекобод ва Қувасой цемент заводларини янги шароитда ишлашга ўтказишни таъминламади. Район партия комитетлари эса, мўлжаллаб қўйган тадбирларнинг бажарилишини контроль қилиб турмадилар.

Яқинда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюроси республика Озиқ-овқат саноати министрлигининг ҳисоботини тинглаб, корхоналарни янги системага ўтказишга тайёрлашдаги камчиликларни жиддий танқид қилди. Тошкент тамаки фабрикасини ва Самарқанддаги чой қадоқлаш фабрикасини янги системада ишлашга ўтказиш чоғида министрлик, жумладан, маҳсулотни реализация қилиш билан, материалларнинг қолдиғи кўпайиб кетганлиги билан боғлиқ бир қанча жиддий проблемаларни ҳал қилиб бермади, бу эса корхоналарнинг ишлаб чиқариш ва молиявий фаолиятига салбий таъсир қилди.

Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги корхоналарининг коллективлари ислоҳотни амалга оширишга тайёрланиб, асосий ишлаб чиқариш фондлари ва оборот маблағларидан фойдаланишни яхшилашга доир яхши тадбирларни ишлаб чиқдилар, бироқ бу тадбирлар ҳамма корхоналарда ҳам бажарилаётир, деб бўлмайди.

Рангли металлургия, радиотехника, химия саноати ва бошқа тармоқларнинг корхоналарида янгича ишлаш шароитига ўтиш учун ҳозир ҳам тузук тайёргарлик кўрилмаётир.

Баъзи корхоналарда экономика билан шуғулланадиган бўлимлар ёмон ишламоқда.

Партия комитетлари ишлаб чиқариш экономикасини чуқур ўрганиб бу иш билан пухта шуғулланишлари, кадрларни иқтисодий билимлар билан қуроллантиришлари, уларга саноат ишлаб чиқаришини яхшиламоқ учун иқтисодий воситалардан тўғри фойдалана билишни ўргатишлари лозимлигини КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қарорида уқтириб ўтилди. Пленумнинг бу кўрсатмаси республикадаги барча партия ташкилотларига ҳаракат программаси бўлиб қолиши лозим.

ИЖТИМОИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ — КОММУНИСТИК ҚУРИЛИШНИНГ МУҲИМ ПРОБЛЕМАСИ

Хўжаликни планлаштириш ва унга раҳбарлик қилишнинг ҳамма участкаларида моддий, меҳнат ва молия ресурсларидан, табиий бойликлардан энг рационал ва самарали фойдаланишга ҳамда ошиқча чиқимлар ва нобудгарчиликларни тугатишга асосий эътибор бериш лозимлиги КПСС Марказий Комитетининг Программасида таъкидлаб кўрсатилган.

Ўзбекистон жуда бой минерал ресурсларга эга ва олтин, табиий газ, рангли металлар ва бошқа фойдали қазилмаларнинг запаслари жиҳатидан республикамизнинг мамлакатдаги салмоғи анча катта.

Бироқ, бизда айрим турдаги минерал хом ашёнинг жуда катта запаслари бўлишига қарамай, уларни ўзлаштириш сусткашлик билан олиб борилмоқда.

Маълумки, бизнинг нефтни қайта ишлаш заводларимиз асосан, ташиб келтирилган хом ашё негизида ишлайди ва кўп миқдорда муомала харажатлари қилишга мажбур бўлмоқда. Шунга қарамай, бизда нефть манбаларини қидириш суст бормоқда, топиб аниқланган манбалар эса секинлик билан ўзлаштирилмоқда. Бизда минерал хом ашёдан комплекс фойдаланиш проблемалари дуруст ҳал қилиб берилмаяпти. Жуда катта корхона бўлган Олтинтопган полиметалл комбинатида мис рудасини қайта ишлаш вақтида кўпгина нодир металлар тутунга қўшилиб ҳавога совурилмоқда. Газли конидан фойдаланиш вақтида кўп миқдордаги газ конденсати учириб юборилмоқда.

Ана шу бойликларнинг ҳаммаси хўжалик оборотига тезроқ жалб этилса, улардан комплекс фойдаланилса, республиканинг ишлаб чиқарувчи кучларини янада юксалтириш, капитал маблағлардан кўпроқ наф олиш мумкин бўлиб қолади.

Ўтган етти йиллик мобайнида Ўзбекистон экономикасини ривожлантиришга давлатнинг етти миллиард сўмликка яқин капитал маблағи сарфланди. Бу маблағ Совет ҳокимиятининг бутун йиллари мобайнида сарфланган маблағдан ортиқ эди. Янги беш йилликда капитал қурилиш ҳажми бундан олдинги беш йилдагига қараганда 2,5 баравар ортади. Табиийки, юксалишнинг бундай суръатлари шароитида республикага ажратилаётган маблағлардан тўла-тўкис фойдаланиш, бу маблағларни ишга тушириладиган объектларга тўплаш биринчи даражали аҳамият касб этади.

Республика машинасозлик саноатининг ривожлантирилиши капитал маблағлардан самарали фойдаланиш намунаси бўла олади. Етти йиллик мобайнида ажратилган юз миллион сўм асосан ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилишга сарфланди, бу эса маҳсулот ишлаб чиқаришни салкам уч баравар ошириш имконини берди.

Бироқ, капитал маблағлар зарур бўлган даражада наф бермаётганлигини кўрсатувчи мисоллар ҳам анчагина бор. Бунинг асосий сабабларидан бири шуки, планлаштириш вақтида қўпол хатоларга йўл қўйилиб, у ёки бу объектнинг қурилиши зарур даражада техникавий-иқтисодий жиҳатдан асосланмасдан бошлаб юборилди.

Капитал маблағларнинг самарадорлиги ҳақида гапирганда республикада қуриб битказилмаган қурилишнинг салмоғи яна кўпая бошлаганлигига эътибор бермасдан бўлмайди. Бу ҳам планлаштириш ишидаги нуқсонларнинг, заказчи билан қурилиш ташкилотлари қониқарсиз ишлаганлигининг натижасидир. Айрим министрликлар ва ташкилотлар ўтган йилнинг 1 сентябрига қадар ҳамма зарур ҳужжатларни тахт қилиб қўйилмаган объект қурилишини бир амаллаб титулга киритиб юборишга интилаётганлиги сингари ироқсиз практикага барҳам берилгани йўқ. Бундай ҳаракатларга қатъиян чек қўйиш ва айбдорларни қаттиқ жавобгарликка тортиш лозим. Республика Госплани билан Госстройи капитал маблағларни планлаштиришда тағин ҳам қаттиқроқ позиция тутишлари керак.

Бўлажак объектнинг смета қимматини ҳисоблашдаги ноаниқликлар ва кейинчалик қурилишнинг қимматлашиб кетаётганлиги катта зарар етказмоқда. Қурилиш лойиҳада кўзда тутилганидан 10-20 процент қимматга тушиши аввалдан маълум бўлганида эди, бу қурилиш, эҳтимол, бошлаб юборилмаган бўлур эди.

Амалда биз дастлабки қимматнинг ўзгартирилишига тез-тез дуч келмоқдамиз. Чунончи, шу йилнинг фақат уч квартали мобайнида заказчилар 67 қурилиш бўйича йиғма смета-молия ҳисоб-китобларини қайтадан кўриб чиқдилар. Бунинг натижасида қурилишларнинг сметадаги қиммати 30 миллион сўм миқдорида ёки дастлабки қимматидан 14 процент ошиб кетди.

Қурилаётган корхоналарни асбоб-ускуналар билан таъминлашда катта нуқсонлар бор. Бу асосан шунинг оқибатида рўй бермоқдаки, айрим раҳбарлар қурилишларни зарур нарсаларнинг ҳаммаси билан комплектлаш масалаларига масъулиятсизларча қарамоқдалар.

Бу йил Наманганда шойи ва костюмбоп газламалар комбинати ва Андижон трикотаж фабрикасининг биринчи навбатлари ишга туширилиши лозим. Лекин Енгил саноат министрлигининг айби билан ана шу энг муҳим объектларга шу вақтга қадар кўп миқдордаги асбоб-ускуналар етказиб берилгани йўқ.

Ишга бундай муносабатда бўлиш ярамайди.

Капитал маблағларнинг самарадорлигига тааллуқли яна бир масала бор. Корхонани реконструкция қилиш, одатда, янги корхона қуришдан кўра тезроқ наф беришини ҳар бир киши билади. Лекин реконструкция ниқоби остида янги объект қуриладиган бўлса, бу нарса халқ хўжалигига зарар етказади.

Биз «Подъёмник» заводини реконструкция қилдик-у, лекин аслида янги корхона қурдик. Модомики, корхона реконструкция қилинар экан, уй-жой ва маданий-маиший муассасалар қурилишига маблағ ажратилмади. Шунинг оқибатида завод етарли миқдорда ишчи кучи тўплай олмаяпти, ундаги қувватлардан тўла фойдаланилмаяпти, сарфланган маблағлар эса кутилганидек наф бермаяпти. Бошқа айрим корхоналарда ҳам шундай аҳволни кўриш мумкин.

Республикадаги айрим қурилиш ташкилотлари кучлар ва маблағларни ишга тушириладиган объектларга тўплаб, уларни белгиланган муддатларда юргизиб юборишнинг муҳимлигига ҳали ҳам етарли баҳо бермаяптилар. Қурилиш монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрликлари, «Главташкентстрой» ишга тушириладиган объектларга эътиборни кучайтиришлари, асосий ишлаб чиқариш фондларининг ўз вақтида ишга туширилиши учун қурилиш ва монтаж ташкилотлари раҳбарларининг жавобгарлигини оширишлари лозим.

АСОСИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ФОНДЛАРИДАН ЯХШИРОҚ ФОЙДАЛАНИШ — ИШЛАБ ЧИҚАРИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ МУҲИМ ШАРТИ

Сўнгги беш йил мобайнида республикамиз саноати олға томон катта қадам ташлади. 1965 йилда ялпи маҳсулот 1960 йилда эришилган даражадан 50 процент ортиқ бўлди. Иккита асосий фактор — меҳнат унумдорлиги ўсганлиги ва ишлаб чиқариш қувватлари кенг кўламда ишга тушириб борилганлиги саноат ишлаб чиқаришини бу қадар юксалтиришга имкон берди.

Бироқ, кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришнинг кўлами ва суръатлари асосий фондларнинг кўпайиш миқдоригагина эмас, балки, шу билан бирга улардан фойдаланиш даражасига ҳам боғлиқ бўлади. Шу сабабли КПСС Марказий Комитетининг 1965 йилги сентябрь Пленуми асосий ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланишни тубдан яхшилаш масаласини совет экономикаси олдида энг асосий вазифалардан бири қилиб қўйди.

Шуни айтиш керакки, республикада кейинги беш йил ичида саноатнинг айрим тармоқларидаги асосий фондлар кўпроқ наф берадиган бўлиб қолди. Айрим корхоналарнинг коллективлари партия ташкилотлари раҳбарлигида бу соҳада қунт билан иш олиб бормоқдалар. «Ташавтомаш» заводи бунга мисол бўла олади. Бу корхонада кейинги беш йил мобайнида асосий фондлардан олинаётган наф салкам бир ярим баравар кўпайди.

«Ташавтомаш» заводи коллективининг ишдаги намунаси ҳар бир корхонада катта-катта имкониятлар борлигини кўрсатиб турибди. Ҳолбуки республикада кейинги йилларда асосий ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланишни пасайтириб юборган кўп миқдордаги корхоналар (айниқса, енгил ва озиқ-овқат саноатида) ва бутун-бутун тармоқлар бор.

Қурилиш ташкилотларига қарашли темир-бетон буюмлари заводларида, Саноат қурилиши материаллари министрлиги корхоналарида, химия ва енгил саноатда қувватлар дуруст ўзлаштирилмаяпти.

Қувватларни ўзлаштириш суръатларини қисқартириш катта давлат аҳамиятига эга бўлган масаладир. Шу сабабли партия комитетлари ишга туширилган қувватларни тезроқ ўзлаштириш учун саботматонат билан кураш олиб боришлари, бу ишга лойиҳалаш, илмий-тадқиқот, конструкторлик ташкилотларини ва бошқа ташкилотларни жалб этишлари зарур.

Маълумки, ишлаб чиқаришдаги асбоб-ускуналар асосий фондларнинг актив қисми ҳисобланади. Бу асбоб-ускуналардан нақадар тўлиқ фойдаланилса, ишлаб чиқаришнинг самарадорлик даражаси шу қадар ортади.

Бу фикрни Тошкент тўқимачилик комбинати (директори ўртоқ Абдуллаев, партия комитетининг секретари ўртоқ Пивкина) мисолида кўрсатиб бермоқчимиз. Бу корхонада кейинги беш йил мобайнида асосий ишлаб чиқариш фондлари 16,8 процент ўсгани ҳолда ялпи маҳсулот ҳажми атиги 0,7 процент кўпайди. Шундай қилиб, асосий фонддан олинадиган самара 42 тийин, рентабеллик эса 35 процент камайиб кетди.

Машинасозликда асбоб-ускуналар асосий фондларнинг тахминан 40-45 процентини ташкил этади. Лекин бир қанча корхоналарда асбоб-ускуналардан қониқарсиз фойдаланилмоқда, ҳақиқатда бир сменада бўлиб ишламоқда. Тошкентдаги рўзғор холодильниклари ва «Ташхимсельмаш» заводларида металл қирқиш ускуналари сменалигининг коэффициенти атиги 0,7 ни ташкил этади, бошқа кўпгина корхоналарда эса бу коэффициент 1,2 дан ошмайди.

Бошланғич партия ташкилотлари олдида катта вазифалар турибди. Улар партиявий иш услуби ва методларини янада такомиллаштириш негизида коллективларнинг станоклар, машиналар ва асбоб-ускуналардан тағин ҳам рационал фойдаланиш учун бошланган курашига бошчилик қилишлари лозим.

Министрликлар ва идоралар Материал-техника таъминоти бош бошқармаси билан биргаликда корхоналарда товар-материал ашёларнинг нормадан ортиқ запаслари қандай қилиб вужудга келганлиги сабабларини синчиклаб ўрганишлари ҳамда уларни қайта тақсимлаш ва кескин камайтириш чораларини кўришлари зарур.

Асосий ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланишни яхшилаш — энг муҳим халқ хўжалик вазифасидир, бу вазифани ҳал қилмай туриб корхоналарни планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига муваффақиятли равишда ўтказиб бўлмайди.

ИЖТИМОИЙ МЕҲНАТ УНУМДОРЛИГИНИ ОШИРИШ — КОММУНИЗМ УЧУН КУРАШНИНГ БОШ ЙЎЛИ

Социализм шароитида меҳнат унумдорлигининг узлуксиз ўсиб бориши объектив зарурат, иқтисодий қонундир. Шундай қилмай туриб, маҳсулот ишлаб чиқаришга бўладиган меҳнат сарфини мунтазам равишда камайтириб, жамғармаларни кўпайтириб, халқ фаровонлигини яхшилаб бўлмайди.

Бизнинг республикамизда республика Госпланининг ҳисоб-китобларига кўра, беш йиллик мобайнида меҳнат унумдорлигини саноатда ўтган беш йилликдаги 17,3 процент ўрнига 24,4 процент ошириш мўлжалланмоқда.

Беш йиллик биринчи йилининг топшириқлари муваффақиятли бажарилмоқда.

Ўн ой мобайнида шу кўрсаткич бўйича белгиланган план 105 процент бажарилди, ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан меҳнат унумдорлигининг даражаси 6 процент ошди.

Ишлаб чиқаришнинг техника даражаси янада оширилганлиги меҳнат унумдорлигини ўстиришнинг асосий манбаи бўлди. Шуни мамнуният билан айтиш мумкинки, КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленумидан сўнг меҳнаткашларнинг техника тараққиёти учун кураши янги мазмун билан бойиди. Янги техникага доир планлар кутилаётган иқтисодий самарани максимал даражада ҳисобга олган ҳолда анча синчиклаб тузила бошланди.

Бизнинг энергетикларимиз энергетика системасини телемеханизация усулида бошқаришни ва Урал-II электрон ҳисоблаш машинаси ёрдамида бу системанинг оптимал иш режимларини аниқлашни иттифоқда биринчилар қатори жорий этдилар. Бу йирик тадбир бутун Ўрта Осиё энергетика системасининг самарадорлигини кўп даражада оширди.

Химия, нефть чиқариш, газ саноатида, рангли металлургияда ва бошқа тармоқларда технология процессларини янада такомиллаштириш, автоматика ва механизация воситаларини жорий этиш юзасидан каттагина ишлар қилинди.

Сўнгги йилларда пахта тозалаш саноатини техника билан қайта қуроллантириш юзасидан каттагина ишлар қилинди. Пахтани қопқанорсиз ташишга ва қабул қилиб олишга ўтиш батамом ниҳоясига етказилди. Ака-ука Биковлар конструкциясидаги 356 қуритиш барабани бўлган 200 тадан ортиқ қуритиш-тозалаш цехи қурилди ва реконструкция қилинди. Заводлар ҳузуридаги қуритиш-тозалаш цехлари узлуксиз технология процессига улаб юборилди. Ҳамма пахта заводларини марказлаштирилган тартибда энергия билан таъминлаш поёнига етказилмоқда.

Лекин шуни алоҳида таъкидлаб ўтмоқ керакки, саноат корхоналарини техника билан қайта қуроллантириш соҳасидаги ишларнинг даражаси юксак талабларга жавоб бермаяпти. Буни лоақал шу билан исботласа бўладики, шу йилнинг ўтган даври ичида янги техника юзасидан планлаштирилган ҳамма тадбирларнинг учдан бир қисми бажарилмай қолди.

1965 йилдаёқ «Узсельхозтехника» бирлашмасининг 35 та устахонасида тракторлар ва қишлоқ хўжалик машиналарини поток усулида ремонт қилишни жорий этиш белгиланган эди. Ана шу ғоят самарали тадбир ҳисобига биз ҳар йили 300 минг сўмга яқин маблағни тежаб қолган бўлар эдик. Лекин «Узсельхозтехника» бирлашмасининг раҳбарлари бу ишга йўл қўйиб бўлмайдиган даражада совуққонлик билан қараб, ана шу илғор усулни жорий этишни икки йилдан бери пайсалга солмоқдалар.

Бизда ўз тармоғидаги корхоналарнинг ишлаб чиқариш процессларини механизациялаш ва автоматлаштириш учун керакли энг самарали воситалар ишлаб чиқиши ва жорий этиши лозим бўлган тармоқ конструкторлик-технология бюролари бор. Лекин улар ҳам бу ишда намуна кўрсатаётганлари йўқ.

Бизнинг партиямиз ишлаб чиқариш процессларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш йўлини қатъият билан ўтказишни талаб қилмоқда. Бироқ, республикамизда қўл меҳнатининг салмоғи жуда суст камайтирилмоқда.

Бунинг асосий сабаби шуки, биз ҳозирча механизациялаш ишини бир томонлама ўтказиб, асосий ишлаб чиқаришни техника билан қайта қуроллантириш тўғрисида ғамхўрлик қилаётирмиз-ку, лекин ёрдамчи ишларни механизациялаш учун жуда кам иш қилмоқдамиз.

Партия ташкилотлари янги техникани жорий этиш, меҳнатни автоматлаштириш ва механизациялаш масалаларини доимо назардан қочирмасликлари керак, жорий этилаётган янгиликларнинг ҳаммаси максимал даражада иқтисодий самара келтириши тўғрисида, одамларнинг меҳнатини енгиллаштириб, ишлаб чиқаришни янада ўстириш ва такомиллаштириш учун шарт-шароит вужудга келтирилиши тўғрисида ғамхўрлик қилишлари лозим.

Ишлаб чиқаришнинг ва техника тараққиётининг ҳозирги миқёслари шароитида барча бўғинларнинг аниқ ва бир маромда ишлаши, юксак уюшқоқлик ва интизом айниқса зарур. Бизнинг баъзи корхоналаримизда ҳозирча бу нарса етишмай турибди.

Айрим машинасозлик заводлари бутун маҳсулотининг кам деганда ярмисини ойнинг учинчи ўн кунлигида ишлаб чиқармоқда.

Биз меҳнат интизомига зўр эътибор билан қарашимиз керак. Лекин баъзи бир корхоналарда меҳнат интизоми ҳали ҳам кўнгилдагидек эмас. Асбоб-ускуналарнинг бекор туриб қолиши, керакли асбоблар, деталлар ва материаллар билан ишчилар таъмин этилмаганлиги, нарядлар ўз вақтида берилмаслиги ва бошқа сабаблар оқибатида шу вақтга қадар иш вақтининг анчагина қисми нобуд бўлмоқда. Ҳали ҳам прогул қилиш ва ишчи кучининг қўнимсизлиги давом этмоқда.

Масалан, Енгил саноат министрлиги корхоналарида йилнинг биринчи ярмида бекор ўтган вақтнинг ҳисобга олинган миқдоригина 164 минг киши-кун бўлди.

Ҳар бир меҳнатчига бир маромда, зўриқмасдан ишлаш, вақтни тежаш, меҳнат маданиятини ва унинг унумдорлигини ошириш имконини берувчи энг яхши шароитларни яратиб бериш ишлаб чиқариш командирларининг бурчидир. Партия ташкилотлари хўжалик юритишнинг янги методларини изчиллик билан жорий этиш, меҳнатни ташкил этишни яхшилаш учун, одамларда топширилган иш учун юксак масъулият онгини тарбиялаш, бу мақсадда маънавий ва моддий стимуллардан омилкорлик билан фойдаланиш учун ҳамма ишларни қилишлари лозим.

КПСС XXIII съезди партия ҳозир ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг сифатини тубдан яхшилашни энг зарур вазифалардан бири қилиб қўймоқда, деб алоҳида таъкидлаб ўтди.

Бизнинг республикамизда буюмларнинг ҳамма турлари сифатини яхшилаш, энг яхши жаҳон стандартларига етиб олиш соҳасида катта ишлар олиб борилмоқда. Саноат маҳсулотининг кўпгина турлари жаҳон миқёсида манзур бўлди. «Таштекстильмаш» заводининг йигирув машиналари, «Ташсельмаш» заводининг пахта териш агрегатлари, Чирчиқ трансформатор заводининг трансформаторлари, «Кинап» заводининг аппаратлари ва бошқа маҳсулотлар чет элларда яхши ном чиқарди. Кабель маҳсулоти, енгил саноатнинг айрим маҳсулотлари ва бошқа маҳсулотлар анча яхшиланди.

Лекин шундай бўлса ҳам, биз маҳсулот сифати масалаларидаги жиддий нуқсонлар тўғрисида ҳам бор гапларни яширмай айтишимиз лозим.

Машинасозлик заводлари, айниқса «Ташхимсельмаш», «Ўзбекхиммаш», «Андижанэлектродвигатель» заводлари ва рўзғор холодильниклари заводи ишлаб чиқараётган маҳсулотнинг сифати тўғрисида ҳали ҳам кўпгина шикоятлар эшитилмоқда.

Енгил саноат корхоналарида ҳам сифат масаласи ҳали кўнгилдагидек эмас, бу эса, тайёр маҳсулотнинг нормативдан ташқари қолдиқлари кўпайиб кетишига, маҳсулотнинг кўпгина турлари ўтмай ётишига сабаб бўлмоқда.

Ўзбекистон ССР Савдо министрлигининг маҳсулот сифати билан шуғулланувчи инспекцияси шу йилнинг 9 ойи мобайнида текширилган шойи газламалар ва трикотаж буюмларининг сал кам учдан бир қисмини, мўйна буюмлари, ўйинчоқлар ва бошқа маҳсулотларнинг учдан икки қисмидан кўпроғини бракка чиқарди.

Озиқ-овқат саноати ва гўшт-сут саноати корхоналари ишлаб чиқараётган маҳсулотнинг сифати тўғрисида бугун катта таъналар айтмоқчимиз. Кўп миқдордаги кондитер маҳсулотлари сифатининг пастлиги учун истеъмолчига манзур бўлмаяпти, макарон, нон-булка ва сут маҳсулотлари ёмон сифатли қилиб ишлаб чиқарилмоқда.

Маҳсулотнинг сифати тўғрисида гапирганда жуда муҳим бўлган бир масала — буюмларнинг ташқи безаги ва ўралиши тўғрисида ҳам гапирмасдан бўлмайди. Шу нарса сир эмаски, баъзан биз яхши маҳсулотни ҳам истеъмолчига дуруст кўрсата олмайсиз.

Кейинги вақтларда республикада коллективларнинг тежамкорлик учун, ишлаб чиқариш харажатларини қисқартириш учун бошланган кураши кучайиб кетди. Лекин ҳали ҳамма жойда ҳам бу масалаларга лозим бўлган даражада эътибор берилаётир, деб бўлмайди. Бу йил 88 та корхона электр энергиясини ортиқча ишлатиб юборган. Айниқса машинасозлик заводларида металл ҳам тежамасдан ишлатилмоқда. Буларнинг ҳаммаси ишлаб чиқариш дуруст ташкил этилмаганлиги, технология процесслари бузилаётганлиги, хом ашё ва материаллар сарфлашнинг илғор нормаларини ишлаб чиқаришга жорий этиш устидан етарли равишда контроль ўрнатилмаганлиги натижасида содир бўлмоқда.

Яна бир масалага алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Минг-минг километрлаб наридан ташиб келтирилаётган ёғоч республикамизда нақадар тақчил эканлиги маълум. Биз ёғочни тежаш мақсадини кўзлаб, қурилишни, айниқса қишлоқ жойларидаги қурилишларни бирмунча қимматлаштиришга ҳам мажбур бўлмоқдамиз. Ҳолбуки, ҳамма жойда ҳам ёғоч тежаб-тергаб ишлатилаётгани йўқ.

Республиканинг консерва заводларида 2-3 йилдан бери ёғочдан ясалган кўп миқдордаги идишлар очиқ жойда сақланаётганлигини фақат хўжасизлик деб изоҳлаш мумкин. Шундай хўжасизлик натижасида Тошкент консерва заводининг ўзидагина 400 мингдан ортиқ тахта яшик ироқсиз ҳолга келиб қолган.

Катта ва кичик нарсаларнинг ҳаммасини тежаш, давлатнинг ҳар бир тийинини эҳтиёт қилиш, ишлаб чиқариш чиқимларини камайтириш учун курашиш ҳар бир коммунист учун, ҳар бир меҳнатчи учун қонун бўлиб қолиши лозим.

Ишлаб чиқаришни янада ривожлантиришнинг ва такомиллаштиришнинг барча резервлари ва имкониятларидан максимал даражада фойдаланиш партиямиз XXIII съезди тарихий қарорларини муваффақиятли равишда амалга оширишнинг гарови бўлади.

РЕСПУБЛИКА МИНИСТРЛИКЛАРИ ВА ИДОРАЛАРИНИНГ ИШИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРАЙЛИК

Шу муносабат билан янги шароитларда республика министрликлари ва идораларининг ишларини янада яхшилашга доир баъзи масалаларга алоҳида тўхталиб ўтишга рухсат бергайсиз.

Маълумки, КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қарорларига мувофиқ, республикада хўжаликни бошқарувчи янги органлар тузиш соҳасида катта иш қилинди.

Бир йил ўтгач, энди баъзи якунлар ҳақида гапириш мумкин. Бу якунлар янги тузилган министрликларнинг саноат корхоналарига раҳбарлик қилишда муайян тажрибаларга эга бўлганликларини, саноат тармоқларини ривожлантириш учун бутун жавобгарликни ўз зиммасига олганлигини кўрсатиб турибди.

Республикада саноат ишлаб чиқаришини планлаштириш яхшиланди. 1966 — 1970 йилларга мўлжалланган беш йиллик план лойиҳасини ишлаб чиққан вақтда биринчи марта бутун халқ хўжалиги баланси тузилган эди.

Шу билан бирга айрим министрликлар ва бошқармаларнинг ўз қарамоғидаги ташкилотларга раҳбарлиги шу куннинг талабларига ҳали тўла жавоб бермаётир.

Бундай раҳбарлик коллективларнинг хўжалик ишларига салбий таъсир кўрсатаётганлиги табиий бир ҳолдир. Корхоналар анча қисмининг ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш юзасидан давлат планини бажармаётганликлари ҳам шундан далолат бермоқда.

Бинокорлик материаллари саноати ва қурилиш министрликларига қарашли корхоналарининг ярми, маиший хизмат министрлиги, автомобиль транспорти ва тош йўллар министрлиги корхоналарнинг тўртдан бир қисми, пахта тозалаш саноати корхоналарининг олтидан бир қисми планни бажармади.

Коллектив иқтисодий раҳбарлик органи бўлган министрлик коллегияларининг ролини ошириш зарурлиги ҳақида кўп марталаб айтаётирмиз, шу билан тўғри иш қиламиз. Лекин айрим коллегияларнинг ишларида ҳали ҳам кўп нуқсонлар бор.

Чунончи, кўпгина министрликлар коллегияларининг иш планларига корхоналар ва ташкилотларнинг иш якунларига доир кўп масалалар киритилган. Айни вақтда корхоналарнинг қолоқлик сабаблари ва кадрлар билан ишлаш масаласи камдан-кам муҳокама қилинади, саноат ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш, асосий фондлардан фойдаланишни яхшилаш каби ва ҳакозо масалалар коллегиянинг кун тартибига бутунлай киритилмайди.

Корхоналарга раҳбарликни янада такомиллаштириш ва ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш юзасидан республика министрликлари ва идоралари олдида катта-катта вазифалар турибди.

Эндиликда вазифа шуки, мутахассисларнинг ижодий куч-ғайратини КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленуми томонидан қўйилган вазифаларни бажаришга, уларни топширилган иш учун давлат ва халқ олдида юксак жавобгарлик руҳида тарбиялашга қаратиш лозим.

Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлиги кўп жиҳатдан моддий-техника таъминоти органларининг пухта ишлашига боғлиқдир.

КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қарорига мувофиқ, республикада моддий-техника таъминотининг мустақил системаси тузилди ва ишлаб турибди.

Айни вақтда айрим министрликлар ва идораларда жуда кўп майда базалари ва омборлари, кўп миқдорда штати ва озгина товар обороти бўлган бир қанча таъминот бошқармалари ҳали ҳам ишлаб турибди.

Биз моддий-техника таъминотини янада марказлаштириш тадбирларини тезроқ амалга оширишимиз, айнан бир хил бошқармаларни тугатишимиз керак.

Республика Госплани ва министрликлар планлаш ишларини доимо такомиллаштира боришлари, корхоналарга кўпроқ ёрдам беришлари лозим.

САНОАТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШИГА ПАРТИЯ РАҲБАРЛИГИ САВИЯСИНИ ОШИРАЙЛИК

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXIII съезди халқ хўжалигини ривожлантириш беш йиллик планини муваффақиятли бажариш учун кураш барча партия ташкилотларининг диққат марказида туриши керак, деб кўрсатиб ўтди.

Хўжаликка партия раҳбарлиги — кишилар билан ишлашдан иборат эканлигини ҳамиша эсда тутиш керак. Хўжалик қурилишига партия раҳбарлигини яхшилаш — партия органларининг ғайрати ва ҳаракатини омма ўртасидаги жонли ташкилотчилик ва сиёсий ишларга қаратиш, бошланғич партия ташкилотларига, партия группаларига оператив, конкрет, моҳирона раҳбарлик қилиш, уларга амалий ёрдам кўрсатиш демакдир.

Партия органлари меҳнаткашларнинг турмуш ва меҳнат шароитини яхшилаш учун, ҳар бир кишининг маънавий ва моддий талаб-эҳтиёжларини тўла қондириш учун қатъият билан курашишлари лозим.

Партия ташкилотлари ҳар бир ишлаб чиқариш корхонаси ўз хусусиятларига, резервларига ва «қалтис жойларига» эга эканликларини ҳисобга олишлари керак. Ҳар бир корхонада коллектив олдида турган кўпчилик вазифаларни муваффақиятли ҳал этишга имкон берадиган энг асосий звенони қидириб топиш мумкин.

Мана шу ишларнинг ҳаммасида партия ташкилотлари партиямиз XXIII съезди резолюциясида кўрсатиб ўтилганидек, ўзларига хос ташкилотчилик ва тарбиявий иш методлари билан ҳаракат қилишлари, совет ва хўжалик органларининг ишлари билан шуғулланмасликлари лозим.

Партия комитетлари саноат корхоналарини малакали кадрлар билан, ишлаб чиқаришнинг тажрибали ташкилотчилари, экономикани чуқур биладиган кишилар билан мустаҳкамлаш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилишлари лозим.

Ўртоқлар!

Бутун совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида беш йилликнинг биринчи йилини, хўжалик ислоҳотини амалга оширишнинг биринчи йилини меҳнатда мислсиз ғайрат ва сиёсий активлик билан тугалламоқда.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигини ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб равишда кутиб олиш учун мусобақа қилаётганларнинг сафлари кундан-кунга кўпаймоқда.

Республика партия ташкилотлари иқтисодий реформани уюшқоқлик билан ўтказишни таъминлаш, партия белгилаб берган барча режаларни амалга ошириш, мамлакатимизда коммунизм қуриш учун курашда омманинг активлигини янада ошириш учун барча зарур чораларни кўрадилар, деб ишонч билдиришга рухсат бергайсиз.

(Қарсаклар).

Доклад қисқартирилган стенограммадан босилди.

Тошкент оқшоми

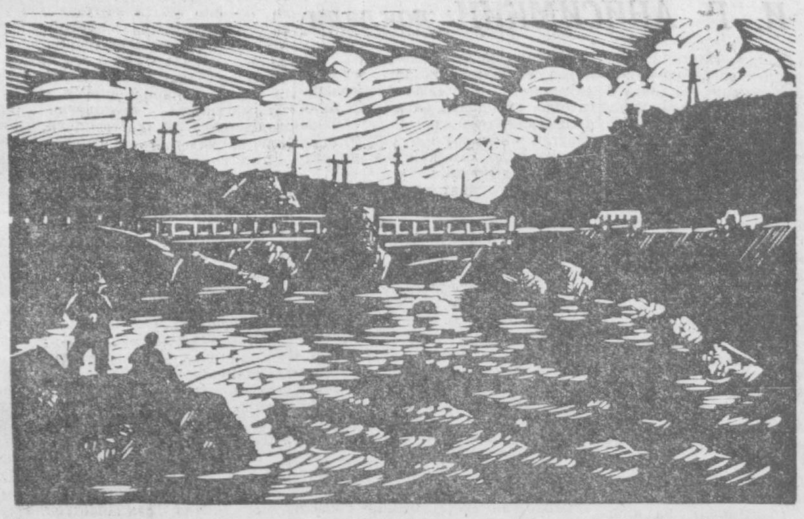

«Чорвоқ» Рассом И. ЦИГАНОВ.

КАРАМДА ГАП КЎП

ПАЗАНДА МАСЛАҲАТИ

Ўзбеклар бир дона карам демасдан, бир бош карам деб юритишади. Қадимги юнон элида карамни «капута» деб юритишган. «Капут» калла демакдир. Сўнгра у «капуста» деб аталадиган бўлган. Бошкарам карам ўсимлигининг меваси эмас, балки баргларининг ғуж ғанагидир. Бу икки йиллик ўсимлик бўлиб томири билан юлиб олинган ўзагини эрта баҳорда ерга кўчат қилиб кўйилса, бундан новча тана ўсиб чиқади ва сап-сариқ бўлиб гуллайди, сўнг уруғлайди. Унинг меваси мана шу уруғдир. Ғужанак баргини ейиш жуда қадим замонларда урф бўлган. Одамлар бу масаллиқ фақат таомгина эмас, шифо эканлигини ҳам билиб олишган.

Қадимги Юнон элидаги машҳур математик Пифагорни ҳар бир маълумотли одам яхши билади. Бироқ Пифагорнинг пазанда бўлганлигини кўпчилик билмаса керак. У ўзининг теоремаларини ишлаш билан бирга, қозон-товоққа ҳам уннаб юрган. У анчагина таомларни тайёрлаш усулини кашф этган ва ҳар бир масаллиққа тегишли баҳо бера билган. Пифагор, айниқса, карамли таомларни кўп тайёрлаган ва уни, ҳамма кўплаб есин, деб тарғиб ҳам юритган. Мана, Пифагорнинг карам тўғрисида айтганлари: «Карам шундай масаллиқдирки, уни еб юрган одамнинг руҳи доим шод, асаби мустаҳкам, танаси тетик бўлади».

Бундан 2 минг йил муқаддам яшаб ўтган Румо элидаги Катон исмли бир киши қуйидагиларни ёзади: «Карам — энг соз масалликлардан бири. Уни хом есанг ҳам, пишириб есанг ҳам бўлаверади. Хом емоқчи бўлсанг, қоида шуки, сиркага ботириб е. Шунда у тозаланади ва яхши ҳазм бўладиган бўлиб қолади. Овқатдан олдин ёки кейин бир парча карам ейишликнинг фойдасига не етсин» — дейди у ўз маърузаларидан бирида. Карам тўғрисидаги бу мулоҳазаларнинг ҳақиқатлигини аср-асрлар мобайнида пазандаларнинг ва шифокорларнинг қатор авлодлари синаб кўришган. Бундан минг йил муқаддам табобат илмининг бобокалони Абу Али Ибн Сино ҳам карамни жуда кўп касалликларга, жумладан, уйқусизлик, заҳарланиш, бош оғриғи, қорин оғриғи, қабзият кабиларга шифо сифатида қўллаганлиги маълум. Бизнинг давримизда ҳам карам қон босими ортган касалларга, эмизикли аёлларга, баъзи ошқозон — ичак касалликларига, юрак-томир касалликларига парҳез овқат сифатида тавсия қилинади.

Карамбошни касаллargina эмас, ёш болалардан тортиб қариялargача ҳамма соғлом кишилар еса саломатлиги яна ҳам яхшиланади. Чунки замонавий илмий анализларга кўра карам В группасидаги В 1, В 2, РР витаминларининг манбаи ҳисобланади. Ушбу витаминларнинг шарофати шундаки, булар нерв системаси ва юрак фаолияти учун энг яхши шифодир. Мушакларнинг бўшашиб кетиши, шоллик, кўзлардан ёш оқиб туриши, лабларни бичилишдан сақлайди. Модда алмашинишни бузилган бўлса, меъёрига келтиради, дармон қуриб, кучсизланишдан сақлайди, томирларни кенгайтириб, қонни бемалол оқиб туришига ёрдам қилади. Карамда яна А ва С витаминлари ҳам бор. Ушбу витаминларнинг шарофати ҳам юқоридагилардан қолишмайди. Карам таркибида шакар, оқсил моддаси ва бирмунча минерал тузлар борлигини айтмайсизми?!

Карамдан ўзбек пазандалари ҳам кенг фойдаланишади. Бу масаллиқ салат, дўлма, шўрва, сомса каби талай таомлар тайёрлаш учун жуда қўл келади.

Келинг, сиз ҳам карамдан яхна тайёрлаб еб кўринг.

Бунинг учун кичик қаттиқ бошлар танлаб олинади, ҳар бир карамбош ўзаги билан бирга тўрт ёки олти бўлакка тилик қилиб кесилади, юзига туз сепилади. Сўнгра кастрюлга солиб, юзи билан баробар сув қуйилади. Устига ликоп бостирилади ва суст оловда милдиратиб 40—50 минут қайнатилади.

Тайёр карамларни лаганга кўтариб олиниб, юзига қаймоқ ёки сариёғ суртиб олиб қўйилади, совугач яхна таом сифатида дастурхонга тортилади.

Ушбу таомни наҳорда ейилса, янада яхши нафи тегади.

Карим МАҲМУДОВ.

СОЧНИ ПАРВАРИШЛАШ

Баъзан ёш одамларнинг ҳам сочлари тўкилади, бевақт оқ тушади. Бу аломатлар нимадан пайдо бўлади ва уларнинг олдини олиш мумкинми? Бу саволга фақат медицина ходими— врачгина жавоб бера олади. Масалан, қалқонсимон без ҳаддан зиёд ишласа, сочлар ялтираш хусусиятини йўқотади. Ёки сочларнинг ҳаддан ташқари ўсиб кетиши (уни гипертрихоз дейилади), бу айниқса аёлларни жуда хунук кўрсатади; бу ҳам ички секреция безлари фаолиятининг нотўғри ишлаши натижасида содир бўлади ва ҳоказо.

Соч тўкилиши, оқ тушиши каби касалликларни даволашдан ҳам кўра, олдини олиш осон. Бунинг йўли ўнғай. Аввало одам соғлиғини яхшилаши, баданини чиниқтириши керак. Бунинг учун бадантарбия билан шуғулланмоқ, зарур витаминларга бой овқатлардан истеъмол қилиш, шунингдек сочни яхши парвариш қилиш керак.

Шуни ҳам айтиш кераккй, баъзи одамлар сочни яхши парвариш қилиш у ёқда турсин, унга атайин зиён етказадилар. От думини эслатадиган причёскалар қиладиган қизлар шу причёсканинг ватани бўлмиш Гренландиядаги кўпчилик хотин-қизларнинг сочлари тўкилиб кетганидан бехабардирлар, албатта. Қаттиқ тортилган жойдаги соч ўз-ўзидан тушиб кетаверади.

Йигитлар мода деб бош яланг юришга ҳаракат қиладилар. Натижада ёзда офтобнинг жазирамаси сочни ортиқча қуритиб юборади, ранги кетади, ялтираш хусусиятини йўқотади, мўртлашади, оз-оздан тўкилади. Қишда эса совуқда бош териси томирлари торайди, сочнинг нормал ўсишига путур етади. Бу нарса ҳам соч тўкилишига олиб келади.

Сочнинг ялтираб туриши, юмшоқ бўлиши ёғ безлари ишига боғлиқ. Сочнинг ортиқча қуруқ бўлиб кетишига йўл қўймаслик, яъни сочга ҳадеб атир сураверmaслик, уни ишқорли кўп совун билан ювмаслик керак. Бошда казғоқ пайдо бўлиши сочнинг ортиқча қуриб кетишидан ҳосил бўлади. Терида ёғ ортиқча кўпайиб кетганида ҳам бошда казғоқ пайдо бўлади.

Терининг қуруқ ё ёғлик бўлиши одамнинг овқатланишига боғлиқ. Агар истеъмол қилинаётган таом шакар, крахмал, оқ нон ва ҳоказо углеводларга бой бўлса, терининг ёғ безлари яхшироқ ишлайди, ёғни кўпроқ ажратади. Туз кўп истеъмол қилинганда ҳам шундай бўлади.

Бошни тез-тез ювиш лозимми? Ойига икки-уч бор ювилса кифоя. Агар соч ва бош териси қуруқ бўлса, сув ва совун уни яна ҳам ҳам кўпроқ қуритиб, пўстини кўчиришгача олиб боради, натижада соч салга синадиган бўлади, сўнг тўкилади.

Ёғли сочларни тез-тез ювиш сочнинг яна ҳам ёғлироқ бўлишига сабаб бўлади.

Бош ювганда совуннинг сифати алоҳида аҳамиятга эга. Масалан, қуруқ сочларни ювишда атирсовунларни қўллаш маъқул. «Космитическое», «Ланолиновое», «Спермацетовое» «Детское» каби совунлар айниқса қўл келади. Бу совунлар сочга ва бош терисига яхши таъсир қилади. Буларда кўпчилик сочларга ёмон таъсир қиладиган ҳид бериш учун ишлатиладиган турли бўйлар ва эфир ёғи бўлмайди. Баъзан совун ўрнига тухумнинг сариғини ҳам ишлатган маъқул. Унда модда алмашинуви ва организм фаолиятида катта аҳамиятга эга бўлган лецитин фосфор, «А» витамини ва холин моддалари бўлиб, бу моддаларни тери ва сочнинг ўзаги жуда тез қабул қилиб олади. Улар сочни майинлаштиради ва ўстиради.

Тухум сариғидан қандай фойдаланиш керак? Тухумнинг сариғини илиқ сувда аталаб, шу кўпикни бош терисига 5-8 минут давомида суриш, сингдириш керак. Кейин бошни қайнаган сув билан яхшилаб ювиш ва бир литрга бир ош қошиғи сирка солинган сувда чайиш керак. Бўлмаса тухумнинг сариғи яхши кетмай соч тагида қолиши ва ёмон таъсир қилиши мумкин. Сирка солинган сув ишқор қолдиқларини зарарсизлантирибгина қолмай, сочни юмшатади, ялтироқ тус беради, жонлантиради.

Оқ сариқдан келган малла сочли аёлларга сочларини моичечак настойкаси билан чайишни маслаҳат берамиз. У сочни юмшатади, табиий ялтироқлик ранг беради.

Соч жуда ҳам қуруқ ва тўкилувчан бўлса, бошни ювишдан олдин илитилган ўсимлик ёғи ёки «Особий» кремини суриб, бир неча соатгача ўраб қўйиш керак.

Сочни совуннинг кўпигида ювган яхши. Агар сочга совун сурилса, соч салга синиб кетадиган бўлиб қолади. Қуруқ сочларни «Дегтярное» ва суюқ туалет совуни билан ювa кўмакс.

Тоза ювиб қуритилган сочга бриалин ё «Особий» кремидан суриш яхши.

Ёғли сочларни эса исталган навдаги атирсовун билан ювиш мумкин. Бошни қатиқ ва кефир билан ювиш тавсия этилади. Қатиқ сурилиб, 10-15 минут ўтгандан кейин бошни совун кўпигида ювиш керак.

Кальций, магний, темир каби моддалари кўп бўлган қаттиқ сувда бош ювишга тўғри келиб қолгундай бўлса, бундай сувни юмшатиш керак. Яъни сув яхшилаб қайнатилади. Бўлмаса сувдаги тузлар сочга ёмон таъсир қилиши мумкин.

Қазғоқни йўқотиш ҳам кўпчиликни қизиқтиради. Яқинда саноатимиз «Сульсен» деб номланган совунга ўхшаш препарат ишлаб чиқарди. Бош шу билан ювилса, битта ҳам қазғоқ қолмайди.

Ёш ўтиб, соч оқаради. Бу нарса бировда эртароқ, бировда кечроқ пайдо бўлганини кўрасиз. Соч оқариш аввало одамнинг асабларига ички секреция фаолиятига, яшаш шароитига боғлиқ. Соч оқариш ҳар доим ҳам кексалик аломати бўлавермайди.

Сочнинг эрта оқариши кўпинча кишининг асабига боғлиқ бўлади. Лекин пигментни йўқотиш, айрим одамларнинг тасаввурича бирданига бўлмайди, яъни соч дарҳол оқара қолмайди, балки асаб касаллиги ўтиб бўлганидан анчадан кейин содир бўлади.

Мигрень ва сарамас касалликлари билан оғриган беморларнинг сочлари вақтинча оқариб, кейинчалик яна ўз ҳолатига келиши мумкин. Лекин кўпинча бевақт оқарган сочларни бўяб, асл ҳолига келтиришади. Бўёқлардан «гамма», хна, басма ва ревенлар яхши. Бироқ улар ҳам тез-тез ишлатилса, соч тўкилишига сабаб бўлади.

Соч тўкилганда уни перманентли завивка — жингалак қилиш қатъий ман этилади. Бу нарса сочнинг рангини олади, куриштиради, қотиради, дағаллаштиради, зиғирпоя толасига айлантириб қўяди.

Гапнинг қисқаси, соч қуюқ бўлиб, ялтираб туриши, чиройли бўлиши учун фақат сочнинг ўзинигина парвариш қилиб қолмай, энг олдин умум соғлиғингизни тиклаш кераклигини унутманг.

М. Н. РОЗЕНТУЛ,
медицина фанлари доктори, профессор.

Ҳар тўғрида

Калифорния штатининг бир қисмида энг қадимий дарахтлардан саналган секвойя сақланиб қолган. Уларнинг айримлари 4000 ёшга кирганлиги аниқланган. Улуғ музланишлар даврида Калифорния штати территориялари муз остида қолмаган. Шу сабабдан ҳам узоқ тарихнинг тирик гувоҳлари бўлган бу дарахтлар ҳанузгача ҳаёт. Бир туп секвойяни утин қилмоқчи бўлганларида етти метрлик арра билан 13 кун арралаганлар. Ундан чиққан ёғочни эса 30 та темир йўл платформасига юклаганлар.

Секвойя баландлиги 100 метр, танасининг йўғонлиги 15 метрдир. У фақат уруғ орқали кўпайди. Ҳозир уни СССРда Қрим ва Кавказда ўстирилмоқда.

* * *

Англияда буюк олим Чарлз Дарвинга ёдгорлик ўрнатилганда унга қандай хотира сўзи ёзиш узоқ ўйланди. Одамлардан йигирма мингдан ортиқ таклиф тушди. Аммо улардан бирортаси ҳам қабул қилинмади. Ниҳоят энг муносиб жумла топилди. Бу «Чарлз Дарвин» эди, деб ёзишди.

* * *

Америкада машҳур киноактёр Чарл Чаплинга тақлид қилувчилар конкурси ўтказилиб турилари. Голливудда ўтказилган ана шундай конкурслардан бирига Чаплиннинг ўзи ҳам қатнашди. Конкурс жюриси унга учинчи мукофот берилишини лозим топди, холос.

* * *

Телевидение бир кунда шунчалик кўп томошабинни ўзига жалб қиладики, бир фильм ёки спектаклни ўн йил давомида шунча одам кўриши амри маҳол.

«Кармен» операсини француз телевидениеси олиб кўрсатганда, Ж. Бизенинг бу операси яратилгандан то шу пайтгача бўлганидан ҳам икки баравар ортиқ томошабин кўрган. «Кармен»нинг дастлабки спектакли 1875 йилда бўлган эди.

Редактор
С. М. КАРОМАТОВ.

Аббос МУҲИДДИН

АНГЛАШИЛМОВЧИЛИК

(ИНТЕРМЕДИЯ)

Фабрика директори журналдаги расмларга маҳлиё бўлиб ўтирганда эшик очилиб бир йигит кўринди.

ЙИГИТ — Мумкинми?

ДИРЕКТОР (унга қарамай) — Бир оз кутиб туринг. (Йигит эшикни ёпиши билан телефон жиринглайди, Директор хуноб бўлиб трубкани қулоғига тутади-ю, бирдан очилиб гапиравераdi). Э, э, ассалому алайкум... шукур, шукур... ундоқ эмас... Йўғ-е... майли... ўз жиянингизми?.. Ҳозир-а?.. Хўп, хўп, жоним билан.

ЙИГИТ (яна эшикни очиб) — Мумкинми?

ДИРЕКТОР (боягидек нохуш) — Кира қолинг. (Унга қараб) э, э, сизмидингиз? Ўрнидан туриб, йигитнинг қўлини олади). Саломатмисиз, укажон, тинчмисиз?.. Қани, марҳамат, ўтиринг-чи...

ЙИГИТ (ҳайрон) — Раҳмат, фабком раисини...

ДИРЕКТОР (унинг сўзини бўлиб) — Э, қўяверинг, ҳаммасини ўзим тўғрилайман.

ЙИГИТ — Шундай-ку, ҳар ҳолда...

ДИРЕКТОР (уни сўзлатмай) — Биламан, ука, биламан... Ҳозиргина гаплашиб олдик. У кишининг бир оғиз сўзлари бизга кифоя, ука. Уёғини сўрасангиз ўша замониёқ ҳал қилиб қўйдим, биттасини шартта бўшатиб юбораман... Ҳа, бугунча уйга бориб бола-чақалар олдида дам олинг. Уйлангансиз-а?

ЙИГИТ (ўнғайсизланиб) — Кечирасиз, ўртоқ директор, мен...

ДИРЕКТОР (яна унга гал бермай) — Ҳа, ростдан, ука, маош масаласида хотиржам бўласиз. Кейинчалик юқори кўтариш ҳам ўз қўлимизда. Эртадан иш бошлайсиз... Секретардан анкета олиб тўлатинг, ариза ёзинг, иккита сурат ҳам керак, ёнингизда бордир?

ЙИГИТ (қизариб, чимирилиб) — Нималар деяпсиз, ўртоқ директор?.. Мен...

ДИРЕКТОР (унинг сўзини бўлиб, тутақиб) — Қизиқмисиз, ука. Ахир, ишни тез ҳал қилмасак тоғангиз мендан хафа бўладилар.

ЙИГИТ (тушуниб, истеҳзо қилиб) — Кечирасиз, ўртоқ директор, мен сиздан иш сўраб келмадим, мени тоғам ҳам йўқ.

ДИРЕКТОР (ҳайрон) — Шунақами? (Бирдан ўзгариб) ундай бўлса... Хўш, хизмат?

ЙИГИТ — Мен фабрикангиз билан мусобақадош комбинатнинг месткомиман, фабкомингиз ишлари билан танишгани келган эдим.

ДИРЕКТОР (нохуш) — А, шунақами?!

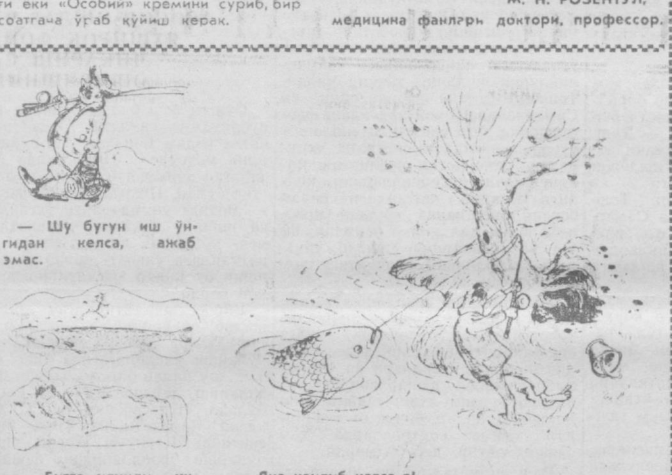

Ю. БРОДИЦКИЙ расмлари.

БИЛАСИЗМИ?

● Қисқичбақа доим орқага тисарилиб юрмайди. Сувда сузган пайтида орқа томонга сузса ҳам, биронта ўлжа кўрса, дарров олдинга интилади.

● Хамельон бир кўзи билан олдинга, юқорига қараса, иккинчи кўзи билан худди шу пайтнинг ўзида орқага ва пастга қарайди.

● Илонлар кўзларини очиб ухлашади. Илоннинг кўзида ковоғи бўлишига қарамай, у балиққа ўхшаб кўзини очиб ухлайди.

● Фақат туяларгина эмас, антилопа, жирафалар ҳам сувсизликка чидайди. Туялар денгиз суви ва шўр сувларни ичиб ҳам ташналарини қондира оладилар.

● Бойқуш бошини 180 даражагача бура олади.

● Какку ўзининг тухумларини ҳар хил инларга қўйишининг сабаби, у бошқа қушларга ўхшаб, тез-тез туғмайди: то иккинчи тухум пайдо бўлгунча алламаҳал ўтади.

● Фил гавдаси баҳайбат бўлишига қарамай, жуда яхши сузади, ҳатто дарёларни ҳам кесиб ўта олади. У сузганида бутун танаси сув тагида бўлиб, фақат хартумигина кўриниб туради. У жуда эпчил ва серҳаракат бўлади. Фил соатига 20 километр тезлик билан югуриши мумкин. Шунингдек, баланд тоғларга ҳам тирмашиб чиқа олади.

Қозоқ юмори

ДАДАСИ БИЛАН БОЛАСИ

— Дарсингни ўқидингми, тойчоғим?

— Ўқидим.

— Ҳисобингни чиқардингми?

— Чиқардим.

— Унда яхши. Кел, ёнимга ўтира қол. Вой айланайин. Сен кимнинг боласисан а?

— Ўзингни.

— Кимни яхши кўрасан?

— Ўзингни.

— Амакингни-чи?

— Кучугидан бирини берса, уни ҳам яхши кўраман.

— Жим бўл! Кучукни нима қиласан? Мотоциклни берса-де!

— Мотоциклини берса, яхши кўраман.

— Бермаса-чи?

— Бермаса, ўғирлаб оламан.

— Дуруст... Опангдан конфетни қандай оласан?

— Яшириб оламан.

— Урса нима қиласан?

— Сенга айтаман.

— Дуруст. Айтмоқчи, энди ҳалиги Жаримбекдан ўрганганингни айт чи: дўкончи бўлсанг нима қиласан?

— Тарозидан ураман.

— Ферма бошлиғи бўлсанг-чи?

— Молдан ейман.

— Вой айланайин, шу...

— Дада, энди сен айт-чи! Омбордан нима олиб қочса бўлади?

— Жим! Айтма ёмон сўзни! Бу иш бўлмайди!

— Ҳа, алдайсан-а! Бўлмаса, «Волга»ни қаёқдан олдинг?

— Мана сенга «Волга!» Яна айтасанми бундай ёмон сўзни?!

— Аа-а-а... Вой-бай-бай... бетим ай, а-а-а!..

Дам олиш соатларида

«СЕҲРЛИ» КВАДРАТЛАР

Қуйида маънолари берилган ўнта сўзни ҳар иккала квадратнинг горизонтал қаторларига номерлар бўйича ёзиб чиқинг:

1. Ёзув қуроли. 2. И. С. Тургенев романларидан бири. 3. Совет ёзувчиси, «Чол ибн Ҳаттоб» номли эртак-повестнинг автори. 4. Грециядаги шаҳар. 5. Қирғиз халқ эпоси. 6. Ўзбекча миллий таомлардан бири. 7. Краснодар ўлкасидаги курорт-шаҳар. 8. Артиллерия тўпи ўрнатилган станок. 9. Музикали ва ашулали драматик асар. 10. М. Ю. Лермонтов шеърларидан бири.

Агар сўзлар тўғри топилган бўлса, унда ҳар икки квадрат ҳам сизга ўз «сеҳр»ини кўрсатади: вертикал қаторларда ҳам худди шу сўзларнинг айнан ўзини ўқийсиз.

Тузувчи: Ҳамидулла АБДУЛЛАЕВ.
Тошкент шаҳри.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Телевидение

19 НОЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.30 — **Телевизион янгиликлар** (ўзбек ва рус тилларида).

17.45 — **Бугун — Ракета қўшинлари ва артиллерия куни** (рус тилида).

18.05 — **Истиқбол эгалари** тележурнали («Ёшлик» студияси).

18.55 — **Спорт гимнастикаси** (СССР биринчилиги учун, рус тилида).

21.30 — Ўзбекистонда Туркманистон адабиёти ва санъати декадаси **Берди Кербобоевнинг ижодий портрети.**

22.30 — **Эртаги кун программаси.**

22.35 — **Пахта байрами.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.45 — **Уйлаб топ** (кичкинтойлар учун.)

19.40 дан — **Москва кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 19/XI да **Фауст,** 20/XI да кундуз **Евгений Онегин,** кечқурун **Оққуш кўли.** Туркманистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Л. Кондюкова** ва Туркман опера ва балет театрининг солисти **А. Пурсиянов** қатнашади.

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 19/XI **да Қирол Лир,** 20/XI да кундуз ва кечқурун **Оқ кабутар**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Йиртқич ҳайвонларни ўргатувчи **Иван Рубан, ўзбек цирк коллективи ва қизиқчилар группаси.**

Кинотеатрларда

19 НОЯБРДА

Уруш ва тинчлик (2-серия)— САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 5 ярим, 7 ярим ва 9-15 минутда).

Дадил қадам — «МИР», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун), «СПУТНИК» (кеч соат 6 ва 8 да), СОБИР РАҲИМОВ номли (кеч 7 да), НАВОИЙ номли (кеч 7 яримда ўзбек тилида).

Енгилмас батальон — «ЧАЙКА», «МОСКВА», «ДРУЖБА», (2-залда), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун), НАВОИЙ номли (кеч 10.10 минутда).

Улар 18 да эди — «ЎЗБЕКИСТОН» (кечқурун), «ВОСТОК» (кеч соат 6 ва 10 да).

Чўпон ўғли — «ДРУЖБА» (кеч соат 7 ва 9 да).

Ёр-ёр — СОБИР РАҲИМОВ номли (кеч соат 10 да).

Оила шарафи — «МОСКВА» (кеч соат 6 да).

Чангда қолган гул — «ЮЛДУЗ» (кечқурун).

Питкиннинг касалхонадаги саргузашти — «СПУТНИК» (кеч соат 9 да).

Ёш ўқитувчи саргузашти — «ВОСТОК» (кеч соат 8 да).

ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!
САНЪАТ САРОЙИДА

Уруш ва тинчлик

номли кенг форматли бадиий фильмнинг 2-сериясини кўрсатиш учун **21 ноябрь** кеч соат 5 ярим, 7 ярим ва 9-15 минутга белгиланган

СЕАНСЛАР

28 ноябрга кўчирилди. Сотиб олинган билетлар ярайди.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

Ўзбекистонда Туркманистон адабиёти ва санъати декадаси.

19 ноябрда

КАТТА КОНЦЕРТ

Концертда: IV Бутуниттифоқ фестивали лауреати— Туркманистон ССР давлат халқ чолғу оркестри, Туркманистон ССР халқ артисти **Маргарита Фаражева,** Ўзбекистон ССР ва Туркманистон ССР халқ артисти **Комилжон Отаниёзов,** Туркманистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Маданият Шоҳбердиева, Ойтуғди Қурбонов,** солистлардан **Сапар Мамиев, Нури Байрамов, Абулфет Багиров, Анна Холмуҳамедов**лар қатнашади.

Концерт кеч соат 8 яримда бошланади. Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан ва район кассаларида кундуз 12 дан сотилади.

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА

СССР биринчилиги учун:

20 ноябрь кундуз соат 2 да **«Пахтакор» (Тошкент) — «Динамо» (Киев) командалари,**

25 ноябрь кеч соат 6 да **«Пахтакор» (Тошкент) — «Спартак» (Москва) командалари ўртасида**

ФУТБОЛ

Дублёр составлар 19 ва 24/XIда кеч соат 6 да ўйнайди.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 бет

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Киров кўчаси, 22-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор 83-02-49 дан 83-02-58 гача. Қўшимча телефонлар: секретариат ва иллюстрация бўлими — 5-62; партия, совет ва касаба союз ташкилотлари бўлими — 3-66; саноат, қурилиш ва шаҳар хўжалиги бўлими — 3-66; адабиёт, санъат ва маданият бўлими — 7-83; фан, олий ўқув юртлари ва мактаблар бўлими — 7-83; физкультура ва спорт бўлими — 3-79; Ахборот бўлими — 3-78; (шаҳар телефони 83-65-57); хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 3-79; эълонлар бўлими — 3-07 (шаҳар телефони — 83-81-42).

19 НОЯБРЬ, 1966 Й. Р. 14450. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр. Г. 2904.